

บทที่ 4

ผลการศึกษา

กฎหมายสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือสำคัญในการควบคุมการก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำนั้นมียุทธศาสตร์ร่วมกันหลายฉบับและอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน ยากต่อการบูรณาการการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพสามารถควบคุมมลพิษทางน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการศึกษครั้งนี้ผู้ศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายที่มีผลต่อการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางน้ำมีอยู่ 2 ประการ คือ

1. การขาดความเป็นเอกภาพของกฎหมาย
2. บทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหามลพิษทางน้ำ

ซึ่งวิเคราะห์จากบทบัญญัติของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งหน่วยงานราชการออกมาบังคับใช้ และจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม โดยได้นำเสนอผลการศึกษา ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาเอกสาร

ส่วนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์

ส่วนที่ 3 อภิปรายผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาเอกสาร

การขาดความเป็นเอกภาพของกฎหมาย

ในปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำเป็นจำนวนมาก ซึ่งกฎหมายแต่ละฉบับต่างก็มีวัตถุประสงค์หลักแตกต่างกันไป ทั้งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการควบคุมมลพิษทางน้ำโดยเฉพาะ ดังเช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 และกฎหมายที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการควบคุมมลพิษทางน้ำโดยเฉพาะ ดังเช่น พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 และพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 เป็นต้น ซึ่งกฎหมายเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการควบคุมกิจการเฉพาะด้าน แต่มีบทบัญญัติบางมาตราที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ยังคงต้องบังคับใช้

กฎหมายดังกล่าวอยู่ ทำให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำอยู่เป็นจำนวนมาก ในการพิจารณาความเป็นเอกภาพนั้นผู้ศึกษาพบว่าประกอบด้วยปัญหา ดังนี้

1. ปัญหาบทบัญญัติของกฎหมายที่ซ้ำซ้อน

2. ปัญหามาตรฐานน้ำทิ้งที่ซ้ำซ้อน

ประเด็นปัญหาทั้งสองมีความสำคัญที่ทำให้กฎหมายสิ่งแวดล้อมขาดความเป็นเอกภาพ อันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ดังนี้

1. ปัญหาบทบัญญัติของกฎหมายที่ซ้ำซ้อน

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทต่าง ๆ มีอยู่หลายฉบับ และบัญญัติไว้แตกต่างกัน ทำให้เกิดความแตกต่างในการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานแต่ละหน่วยที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย

แนวทางในการพิจารณาความซ้ำซ้อนของกฎหมายที่ผู้ศึกษาใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ การจัดกลุ่มของกฎหมายโดยพิจารณาตามลักษณะของบทบัญญัติของกฎหมาย ดังนี้

1.1 การบังคับใช้กับแหล่งกำเนิดมลพิษ

1.2 สาระสำคัญของบทบัญญัติ

ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1.1 การบังคับใช้กับแหล่งกำเนิดมลพิษ โดยแบ่งเป็นการบังคับใช้กับแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทชุมชน สถานประกอบการ และพื้นที่เกษตรกรรม ดังนี้

1) แหล่งกำเนิดมลพิษประเภทชุมชน

แหล่งกำเนิดมลพิษประเภทชุมชนมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษดังกล่าวถึง 9 ฉบับด้วยกัน ซึ่งประกอบด้วยบทบัญญัติ 13 มาตรา ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1
มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม
มลพิษทางน้ำจากชุมชน

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
1.1 พระราชบัญญัติ รักษาคคลอง ร.ศ. 121	มาตรา 6 ถ้าหากว่าสามารถจะทำได้อย่างอื่นแล้ว ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใด เอาหยากเยื่อ ฝุ่น ฝอย หรือสิ่งโสโครก เททิ้งในคลอง และห้ามมิให้เท ทิ้งสิ่งของดังกล่าวนั้นแล้วลงในทางน้ำลำคูซึ่งเลื่อนไหลมาลงคลองได้ ถ้าผู้ใดกระทำความผิดต่อมาตรานี้ให้ปรับผู้นั้นไม่เกิน 20 บาท หรือจำคุกไม่ เกินหนึ่งเดือน หรือทั้งปรับและจำทั้งสองสถาน
1.2 พระราชบัญญัติการ เดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456	มาตรา 119 ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้ง หิน กรวด หวาย โคลน อับเฉาสิ่งของ หรือสิ่งปฏิกูลใด ๆ รวมทั้งน้ำมันและเคมีภัณฑ์ ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยอันจะเป็น เหตุให้เกิดการตื้นเขิน หรือตกตะกอน หรือทำให้แม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ประชาชนใช้ ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยสกปรกเป็นพิษต่อสิ่งมี ชีวิต หรือเป็นอันตรายแก่การเดินเรือ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากกรม เจ้าท่า
	มาตรา 119 ทวิ ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้ง หรือกระทำความผิดประการใด ๆ ให้ น้ำมันและเคมีภัณฑ์หรือสิ่งใด ๆ ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยอันจะเป็นเหตุให้เกิด เป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิต หรือต่อสิ่งแวดล้อม หรือเป็นอันตรายต่อการเดิน เรือในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบดังกล่าว ผู้ใดฝ่า ฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือ ทั้งจำทั้งปรับ และต้องชดใช้เงินค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการแก้ไขสิ่ง เป็นพิษ หรือชดใช้ค่าเสียหายเหล่านั้นด้วย

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
	มาตรา 204 ผู้ใดเท ทิ้ง หรือปล่อยให้น้ำมันปิโตรเลียม หรือน้ำมันที่ปนกับน้ำรั่วไหลด้วยประการใด ๆ ลงในเขตท่า แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ หรือทะเลภายในน่านน้ำไทย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
1.3 พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485	มาตรา 27 ห้ามมิให้ผู้ใดนำ หรือปล่อยสัตว์พาหนะ ลงในทางน้ำชลประทานหรือเหยียบคันคลองหรือบริเวณสิ่งก่อสร้างอันเกี่ยวกับการชลประทาน มาตรา 28 ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งฝอย ชากพืช ชากสัตว์ เก้าอี้ ถัง หรือสิ่งปฏิกูลลงในทางน้ำชลประทาน หรือทำให้น้ำนั้นเป็นอันตรายแก่การเพาะปลูก หรือการบริโภค ห้ามมิให้ผู้ใดปล่อยน้ำซึ่งทำให้เกิดเป็นพิษแก่น้ำตามธรรมชาติ หรือสารเคมีเป็นพิษลงในทางน้ำชลประทาน จนอาจทำให้น้ำในทางชลประทานเป็นอันตรายแก่เกษตรกรรม การบริโภคอุปโภค หรือสุขภาพอนามัย
1.4 พระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2490	มาตรา 19 ห้ามมิให้บุคคลใด เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้วัตถุมีพิษตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ลงไปในที่จับสัตว์น้ำ หรือกระทำการใด ๆ อันทำให้สัตว์น้ำมีเน่า หรือเท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้สิ่งใดลงไปในที่จับสัตว์น้ำในลักษณะที่เป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำ หรือทำให้ที่จับสัตว์น้ำเกิดมลพิษ เว้นแต่เป็นการทดลองเพื่อประโยชน์ทางวิทยาศาสตร์ และได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
1.5 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522	มาตรา 8 เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคง แข็งแรง ความปลอดภัย การป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรมและการอำนวยความสะดวกแก่การจราจร ตลอดจนการอื่นที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้
	ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคาร มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนด

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
	(6) ระบบการจัดแสงสว่าง การระบายอากาศ การระบายน้ำ และกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
1.6 พระราชบัญญัติ รักษาคลองประปา พ.ศ. 2526	มาตรา 14 ห้ามมิให้ผู้ใดเท หรือทิ้งสิ่งใด ๆ หรือระบายน้ำ หรือทำให้น้ำโสโครกลงไปในคลองประปา คลองรับน้ำ หรือคลองขังน้ำ เนื่องมาจากอาจก่อให้เกิดความสกปรกและเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของผู้ใช้น้ำประปาได้ ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับตามมาตรา 19 มาตรา 15 ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งซากสัตว์ ขยะ มูลฝอย หรือสิ่งปฏิกูลลงในเขตคลองประปา คลองรับน้ำ หรือคลองขังน้ำ มาตรา 16 ห้ามมิให้ผู้ใดชักผ้า ล้างสิ่งหนึ่งใด หรืออาบน้ำในเขตคลองประปา
1.7 พระราชบัญญัติ รักษาความสะอาดและ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ของบ้านเมือง พ.ศ. 2535	มาตรา 23 ห้ามมิให้ผู้ใดเท หรือทิ้งกรวด หิน ดิน ทราย เลน หรือเศษวัสดุก่อสร้างลงในทางน้ำ หรือกองไว้ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้วัตถุดังกล่าวไหลหรือตกลงในทางน้ำ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำตามวรรคหนึ่งจัดการขนย้ายวัตถุดังกล่าวออกไปให้ห่างจากทางน้ำภายในระยะเวลาที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด และถ้าการกระทำผิดดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการระบายน้ำ หรือทำให้ท่อระบายน้ำ คู คลอง ตื้นเขิน ให้มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำการตามวรรคหนึ่งแก้ไขให้ทางน้ำดังกล่าวคืนสู่สภาพเดิม ถ้าละเลยเพิกเฉย นอกจากมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินคดีสำหรับความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป
	มาตรา 30 ห้ามมิให้ผู้ใดเท ปล่อย หรือระบายอุจจาระหรือปัสสาวะจากอาคาร หรือยานพาหนะลงในทางน้ำ มาตรา 33 ห้ามมิให้ผู้ใดเท หรือทิ้งสิ่งปฏิกูลมูลฝอย น้ำโสโครก หรือสิ่งอื่นใดลงบนถนน หรือในทางน้ำ

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
	ความในวรรคก่อนมิให้ใช้บังคับแก่เจ้าของ หรือผู้ครอบครอง เรือ หรืออาคารประเภทเรือนแพซึ่งจอด หรืออยู่ในท้องที่ที่เจ้าพนักงาน ท้องถิ่นยังไม่ได้จัดสวมสาธารณะ หรือภาชนะสำหรับทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือ มูลฝอย
1.8 พระราชบัญญัติ การ สาธารณสุข พ.ศ. 2535	มาตรา 25 ในกรณีที่มีเหตุอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง หรือผู้ที่ต้องประสบกับเหตุนั้นดังต่อไปนี้ ให้ ถือว่าเป็นเหตุรำคาญ (1) แหล่งน้ำ ทางระบายน้ำ ที่อาบน้ำ ส้วม ที่ใส่มูลหรือเถ้า หรือสถานที่อื่นใดซึ่งอยู่ในทำเลไม่เหมาะสม สกปรก มีการสะสม หมักหมมของสิ่งของ หรือมีการเททิ้งสิ่งของใด ๆ เป็นเหตุให้มีกลิ่นเหม็น หรือละอองสารเป็นพิษ เป็นหรือน่าจะเป็นที่เพาะพันธุ์ของ พานะนำโรค หรือก่อให้เกิดความเสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ มาตรา 26 ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดมิให้ก่อ ในที่หรือทางสาธารณะหรือสถานที่เอกชนเหตุรำคาญนั้น ตลอดทั้ง การดูแล ปรับปรุง บำรุงรักษา บรรดาถนน ทางบกทางน้ำ รางระบาย น้ำ คู คลอง และสถานที่ต่าง ๆ ในเขตของตนให้ปราศจากเหตุรำคาญ ในการนี้ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเพื่อ ระวัง กำจัด และควบคุมเหตุรำคาญต่าง ๆ ได้
	มาตรา 27 ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในที่หรือทาง สาธารณะให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ บุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุ รำคาญนั้น ระวังหรือป้องกันเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระวังหรือ ป้องกันเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มี เหตุรำคาญเกิดขึ้นอีกในอนาคต ให้ระบุไว้ในคำสั่งได้ ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าไม่มีการปฏิบัติตาม

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
	คำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง และเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นอาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นระงับเหตุรำคาญนั้น และอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญนั้นขึ้นอีก โดยบุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการนั้น มาตรา 28 ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในสถานที่เอกชน ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นระงับเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นว่าสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้เหตุรำคาญเกิดขึ้นในอนาคตให้ระบุไว้ในคำสั่งได้ ในกรณีที่ไม่มี การปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจระงับเหตุรำคาญนั้นและอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีก และถ้าเหตุรำคาญเกิดขึ้นจากการกระทำกระทำความละเลย หรือการยินยอมของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้น เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นในสถานที่เอกชนอาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะออกคำสั่งเป็นหนังสือห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองใช้หรือยินยอมให้บุคคลใดใช้สถานที่นั้นทั้งหมดหรือบางส่วน จนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าได้มีการระงับเหตุรำคาญนั้นแล้วก็ได้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
1.9 พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543	มาตรา 16 การออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินนั้นได้บัญญัติไว้ในมาตรา 14 (1) ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำแผนผัง โครงการ และวิธีการในการจัดสรรที่ดินเพื่อประโยชน์เกี่ยวกับการสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การคมนาคม การจราจร ความปลอดภัย การสาธารณสุขปโภค และการผังเมือง ตลอดจนการอื่นที่จำเป็นในการจัดสรรที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของจังหวัดนั้น โดยให้กำหนดเงื่อนไขในสิ่งต่อไปนี้ด้วย คือ ฯลฯ (3) ระบบการระบายน้ำ การบำบัดน้ำเสีย และการกำจัดขยะสิ่งปฏิกูล (4) ระบบและมาตรฐานของสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะที่จำเป็นต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของการส่งเสริมสภาพความเป็นอยู่ และการบริหารชุมชน

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่ามีกฎหมายจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำจากแหล่งกำเนิดประเภทชุมชน โดยกฎหมายทั้งสิ้นจำนวน 9 ฉบับ และบทบัญญัติ 17 มาตรา ประกอบด้วยกฎหมายทั้งที่มีวัตถุประสงค์หลักในการควบคุมมลพิษทางน้ำ ดังเช่น พระราชบัญญัติรักษาคคลอง ร.ศ. 1 21 และที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการควบคุมการก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำจากกิจกรรมโดยเฉพาะ ดังเช่น พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2495 พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 พระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2490 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติรักษาคคลองประปา พ.ศ. 2526 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 การที่บัญญัติกฎหมายออกมาใช้อย่างฟุ่มเฟือยเช่นนี้ทำให้เป็นภาระของประชาชนที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายหลายฉบับ นอกจากนี้การที่มีกฎหมายหลายฉบับใช้บังคับกับแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทชุมชน ทำให้มีหน่วยงานหลายหน่วยมีหน้าที่ในการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดประเภทชุมชนเป็นความซ้ำซ้อนในภารกิจของหน่วยงานราชการอีกด้วย

2) แหล่งกำเนิดมลพิษประเภทสถานประกอบการ

การประกอบกิจการไม่ว่าจะเป็นกิจการอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการขนส่ง ล้วนทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อกำกับดูแลการประกอบกิจการต่าง ๆ นั้นก็ต่างมีบัญญัติส่วนหนึ่งที่ควบคุมการก่อให้เกิดมลพิษจากกิจกรรมดังกล่าว และการที่กฎหมายที่กำกับดูแลการประกอบกิจการเป็นกฎหมายเฉพาะที่ตราขึ้นมาเพื่อกำกับดูแลการประกอบกิจการนั้น ๆ ดังนั้นจึงมีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำจากสถานประกอบการ อาทิเช่น พระราชบัญญัติโรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2485 ซึ่งมีบทบัญญัติที่ซ้ำซ้อนและใช้บังคับกับแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทเดียวกัน ทำให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษจำต้องปฏิบัติตามกฎหมายทุกฉบับที่เกี่ยวข้องเป็นการเพิ่มภาระต้นทุนในการจัดการของเจ้าของสถานประกอบการ และเจ้าหน้าที่รัฐเองก็ทำงานกันอย่างแยกส่วนต่างยึดถือกฎหมายและมาตรฐานของตนเองเป็นหลักในการปฏิบัติงานซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษจากสถานประกอบการประกอบด้วยกฎหมายจำนวน 13 ฉบับ และบทบัญญัติ 29 มาตรา ดังแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม
มลพิษทางน้ำจากสถานประกอบการ

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
2.1 พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535	มาตรา 70 เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่กำหนดตามมาตรา 69 มีหน้าที่ต้องก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด เพื่อการนี้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษจะกำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองมีผู้ควบคุมการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียที่กำหนดให้ทำการก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีขึ้นนั้นด้วยก็ได้ ในกรณีที่แหล่งกำเนิดมลพิษได้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียอยู่แล้วก่อนวันที่มีประกาศของรัฐมนตรีตามมาตรา 69 ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษแจ้งต่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเพื่อตรวจสอบ หากเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเห็นว่า

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
	ระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียที่มีอยู่แล้วนั้นยังไม่สามารถทำการบำบัดน้ำเสีย หรือกำจัดของเสียให้เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่กำหนดไว้ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ต้องดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงตามที่ เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด
	มาตรา 71 ในเขตควบคุมมลพิษใดหรือเขตท้องที่ใดที่ทางราชการได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมไว้แล้ว ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 70 วรรคหนึ่ง ซึ่งยังมิได้ทำการก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด หรือไม่ประสงค์ที่จะทำการก่อสร้างหรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนดดังกล่าว มีหน้าที่ต้องจัดส่งน้ำเสีย หรือของเสียที่เกิดจากการดำเนินกิจการของตนไปทำการบำบัดหรือกำจัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมที่อยู่ภายในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่นั้นและมีหน้าที่ต้องเสียค่าบริการตามอัตราที่กำหนดโดยพระราชบัญญัตินี้ หรือโดยกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
	มาตรา 74 ในเขตควบคุมมลพิษใดหรือในเขตท้องที่ใดที่ทางราชการยังมิได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวม แต่มีผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียอยู่ในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่นั้นให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 71 และมาตรา 72 จัดส่งน้ำเสียหรือของเสียจากแหล่งกำเนิดของตนไปให้ผู้รับจ้างให้บริการทำการบำบัดหรือกำจัดตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนดโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
	มาตรา 75 ในเขตควบคุมมลพิษใด หรือเขตท้องที่ใดที่ทางราชการยังมิได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมและไม่มีผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียอยู่ในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่นั้น เจ้าพนักงานท้องถิ่นโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษอาจกำหนดวิธีการชั่วคราวสำหรับการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียซึ่งเกิดจากแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 71 และมาตรา 72 ได้ตามที่จำเป็นจนกว่าจะได้มีการก่อสร้าง ติดตั้ง และเปิดดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวมในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่นั้น มาตรา 80 เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ซึ่งมีระบบบำบัดอากาศเสีย อุปกรณ์ หรือเครื่องมือสำหรับควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียหรือมลพิษอื่น ระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียตามมาตรา 68 หรือมาตรา 70 เป็นของตนเองมีหน้าที่ต้องเก็บสถิติ และข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าวเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตั้งอยู่อย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง
2.2 พระราชบัญญัติรักษาคคลอง ร.ศ. 121	มาตรา 6 ถ้าหากว่าสามารถจะทำได้อย่างอื่นแล้ว ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดเอาหยากเยื่อ ฟุ่น ฝอย หรือสิ่งโสโครก เททิ้งในคลอง และห้ามมิให้เททิ้งสิ่งของดังกล่าวมาแล้วลงในทางน้ำลำคูซึ่งเลื่อนไหลมาลงคลองได้ ถ้าผู้ใดกระทำความผิดต่อมาตรานี้ให้ปรับผู้นั้นไม่เกิน 20 บาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือทั้งปรับและจำทั้งสองสถาน
2.3 พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456	มาตรา 119 ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้ง หิน กรวด ทราย โคลน อับเฉาสิ่งของ หรือสิ่งปฏิกูลใด ๆ รวมทั้งน้ำมันและเคมีภัณฑ์ ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยอันจะเป็นเหตุให้เกิดการตื้นเขิน หรือตกตะกอน หรือทำให้แม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ประชาชนใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
	ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยสกปรกเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิต หรือเป็นอันตรายแก่การเดินเรือ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่า
	มาตรา 119 ทวิ ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้ง หรือกระทำได้ด้วยประการใด ๆ ให้น้ำมันและเคมีภัณฑ์หรือสิ่งใด ๆ ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยอันจะเป็นเหตุให้เกิดเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิต หรือต่อสิ่งแวดล้อม หรือเป็นอันตรายต่อการเดินเรือในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบดังกล่าว ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และต้องชดใช้เงินค่าเสียหายที่ต้องเสียไปในการแก้ไขสิ่งเป็นพิษ หรือชดใช้ค่าเสียหายเหล่านั้นด้วย
	มาตรา 204 ผู้ใดเท ทิ้ง หรือปล่อยให้น้ำมันปิโตรเลียม หรือน้ำมันที่ปนกับน้ำรั่วไหลด้วยประการใด ๆ ลงในเขตท่า แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ หรือทะเลภายในน่านน้ำไทย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
2.4 พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485	มาตรา 27 ห้ามมิให้ผู้ใดนำ หรือปล่อยสัตว์พาหนะ ลงในทางน้ำชลประทานหรือเหยียบคันคลองหรือบริเวณสิ่งก่อสร้างอันเกี่ยวกับการชลประทาน มาตรา 28 ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งฝอย ชากพืช ชากสัตว์ เก้าอี้น้ำ หรือสิ่งปฏิกูลลงในทางน้ำชลประทาน หรือทำให้น้ำนั้นเป็นอันตรายแก่การเพาะปลูก หรือการบริโภค ห้ามมิให้ผู้ใดปล่อยน้ำซึ่งทำให้เกิดเป็นพิษแก่น้ำตามธรรมชาติ หรือสารเคมีเป็นพิษลงในทางน้ำชลประทาน จนอาจทำให้น้ำในทางชลประทานเป็นอันตรายแก่เกษตรกรรม การบริโภคอุปโภค หรือสุขภาพอนามัย

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
2.5 พระราชบัญญัติ ประมง พ.ศ. 2490	มาตรา 19 ห้ามมิให้บุคคลใด เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้วัตถุมีพิษตาม ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ลงไปในที่จับสัตว์น้ำ หรือกระทำการใด ๆ อันทำให้สัตว์น้ำมีเนมา หรือเท ทิ้ง ระบาย หรือ ทำให้สิ่งใดลงไปในที่จับสัตว์น้ำในลักษณะที่เป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำ หรือทำให้ที่จับสัตว์น้ำเกิดมลพิษ เว้นแต่เป็นการทดลองเพื่อประโยชน์ ทางวิทยาศาสตร์ และได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
2.6 พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510	มาตรา 62 ห้ามมิให้ผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองใกล้ทางหลวง หรือ ทางน้ำสาธารณะภายในระยะห้าสิบเมตร เว้นแต่ประทานบัตรกำหนด ไว้ให้ทำได้ หรือได้รับใบอนุญาตจากทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ และ ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาตนั้น
	มาตรา 63 ห้ามมิให้ผู้ถือประทานบัตรปิดกั้นทำลาย หรือกระทำให้ด้วย ประการใดให้เป็นการเสื่อมประโยชน์แก่ทางหลวงหรือทางน้ำ สาธารณะ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาต มาตรา 67 ห้ามมิให้ผู้ถือประทานบัตรปล่อยน้ำขุ่นข้น หรือมูลทราย อันเกิดจากการทำเหมืองออกนอกเขตเหมืองแร่ เว้นแต่น้ำนั้นจะมี ความขุ่นข้นหรือมูลดินทรายไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ในกรณีจำเป็น รัฐมนตรีมีอำนาจออกใบอนุญาตยกเว้นการ บังคับตามวรรคหนึ่งได้ โดยกำหนดเงื่อนไขตามสมควร มาตรา 68 น้ำขุ่นข้นหรือมูลดินทรายที่ผู้ถือประทานบัตรปล่อยออก นอกเขตเหมืองแร่ แม้ได้ปฏิบัติตามมาตรา 67 แล้วก็ดี ผู้ถือประทาน บัตรจะต้องจัดการป้องกันมิให้น้ำขุ่นข้นหรือมูลดินทรายนั้นไปทำให้ ทางน้ำสาธารณะตื้นเขิน หรือเสื่อมประโยชน์แก่การใช้ทางน้ำนั้น ในกรณีจำเป็น รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศกำหนดทางน้ำ สาธารณะให้ผู้ถือประทานบัตรรายหนึ่งหรือหลายรายใช้เป็นสำหรับ ปล่อยถ่าน้ำขุ่นข้นหรือมูลดินทราย โดยกำหนดให้ผู้ถือประทานบัตร เสียค่าตอบแทนเพื่อคุ้มครองบำรุงรักษาและชดเชยความเสียหายตาม

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
	เงื่อนไขที่เห็นสมควร
2.7 พระราชบัญญัติ ปิโตรเลียม พ.ศ. 2514	มาตรา 75 ในการประกอบกิจการปิโตรเลียม ผู้รับสัมปทานต้องป้องกันโดยมาตรการอันเหมาะสมตามวิธีการปฏิบัติงานปิโตรเลียมที่ดีเพื่อมิให้ที่ใดโสโครกด้วยน้ำมัน โคลน หรือสิ่งอื่นใด ในกรณีที่เกิดความโสโครกด้วยน้ำมัน โคลน หรือสิ่งอื่นใดเนื่องจากการประกอบกิจการปิโตรเลียมโดยผู้รับสัมปทาน ผู้รับสัมปทานต้องบำบัดป้องกันความโสโครกนั้นโดยเร็วที่สุด
2.8 พระราชบัญญัติ น้ำ บาดาล พ.ศ. 2520	มาตรา 16 ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบกิจการน้ำบาดาลในเขตน้ำบาดาลใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองที่ดินในเขต น้ำบาดาลหรือไม่ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย การขออนุญาตหรือออกใบอนุญาต รวมทั้งการไม่อนุญาตหรือไม่ออกใบอนุญาตต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอซึ่งมีรายละเอียดครบถ้วนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
2.9 พระราชบัญญัติ ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522	มาตรา 8 เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคง แข็งแรง ความปลอดภัย การป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรมและการอำนวยความสะดวกแก่การจราจร ตลอดจนการอื่นที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคาร มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนด ฯลฯ (6) ระบบการจัดแสงสว่าง การระบายอากาศ การระบายน้ำ และกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
2.10 พระราชบัญญัติ รักษาคลองประปา พ.ศ. 2526	มาตรา 14 ห้ามมิให้ผู้ใดเท หรือทิ้งสิ่งใด ๆ หรือระบายน้ำ หรือทำให้น้ำโสโครกลงไปในคลองประปา คลองรับน้ำ หรือคลองขังน้ำ เนื่องจากอาจก่อให้เกิดความสกปรกและเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของผู้ใช้น้ำประปาได้ ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
	หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับตามมาตรา 19
	มาตรา 15 ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งซากสัตว์ ขยะ มูลฝอย หรือสิ่งปฏิกูลลงในเขตคลองประปา คลองรับน้ำ หรือคลองขังน้ำ
	มาตรา 16 ห้ามมิให้ผู้ใดชักผ้า ล้างสิ่งหนึ่งใด หรืออาบน้ำในเขตคลองประปา
2.11 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535	มาตรา 25 ในกรณีที่มีเหตุอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง หรือผู้ที่ต้องประสบกับเหตุนั้นดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นเหตุรำคาญ (1) แหล่งน้ำ ทางระบายน้ำ ที่อาบน้ำ ล้างมือ ที่ใส่มูลหรือถ่าย หรือสถานที่อื่นใดซึ่งอยู่ในทำเลไม่เหมาะสม สกปรก มีการสะสมหมักหมมของสิ่งของ หรือมีการเททิ้งสิ่งของใด ๆ เป็นเหตุให้มีกลิ่นเหม็น หรือละอองสารเป็นพิษ เป็นหรือน่าจะเป็นที่เพาะพันธุ์ของพาหะนำโรค หรือก่อให้เกิดความเสื่อมเสีย หรืออาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพ ฯลฯ (3) อาคารอันเป็นที่อยู่อาศัยของคนหรือสัตว์ โรงงานหรือสถานที่ประกอบการใดไม่มีการระบายอากาศ การระบายน้ำ การกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือการควบคุมสารเป็นพิษ หรือมีแต่ไม่มีการควบคุมให้ปราศจากกลิ่นเหม็นหรือละอองสารเป็นพิษอย่างพอเพียง จนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ มาตรา 26 ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจห้ามผู้หนึ่งผู้ใดมิให้ก่อเหตุรำคาญในที่หรือทางสาธารณะหรือสถานที่เอกชน รวมทั้งการระงับเหตุรำคาญด้วย ตลอดทั้งการดูแล ปรับปรุง บำรุง รักษาบรรดาถนน ทางบกทางน้ำ รางระบายน้ำ คู คลอง และสถานที่ต่าง ๆ ในเขตของตน ให้ปราศจากเหตุรำคาญ ในการนี้ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเพื่อระงับ กำจัด และควบคุมเหตุรำคาญต่าง ๆ ได้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
	มาตรา 27 ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในที่หรือทางสาธารณะให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้บุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญนั้น ระวังหรือป้องกันเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีกในอนาคต ให้ระบุไว้ในคำสั่งได้ ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง และเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นอาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นระงับเหตุรำคาญนั้น และอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญนั้นขึ้นอีก โดยบุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการนั้น
	มาตรา 28 ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในสถานที่เอกชน ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานะนั้นระงับเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นว่าสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้เหตุรำคาญเกิดขึ้นในอนาคตให้ระบุไว้ในคำสั่งได้ ในกรณีที่ไม่มี การปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจระงับเหตุรำคาญนั้นและอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีก และถ้าเหตุรำคาญเกิดขึ้นจากการกระทำการละเลย หรือการยินยอมของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานะนั้น เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
	ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นในสถานที่เอกชนอาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะออกคำสั่งเป็นหนังสือห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองใช้หรือยินยอมให้บุคคลใดใช้สถานที่นั้นทั้งหมดหรือบางส่วน จนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าได้มีการระงับเหตุรำคาญนั้นแล้วก็ได้
	มาตรา 35 เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลตลาด ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่น ดังต่อไปนี้ ฯลฯ (4) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยภายในตลาดให้ถูกต้องตามสุขลักษณะและอนามัย การจัดให้มีที่รวบรวมหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลมูลฝอย การระบายน้ำทิ้ง การระบายอากาศ การจัดให้มีการป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญและการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ
2.12 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535	มาตรา 23 ห้ามมิให้ผู้ใดเท หรือทิ้งกรวด หิน ดิน ทราบ เลน หรือเศษวัสดุก่อสร้างลงในทางน้ำ หรือกองไว้ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้วัตถุดังกล่าวไหลหรือตกลงในทางน้ำ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำตามวรรคหนึ่งจัดการขนย้ายวัตถุดังกล่าวออกไปให้ห่างจากทางน้ำภายในระยะเวลาที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด และถ้าการกระทำผิดดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการระบายน้ำหรือทำให้ท่อระบายน้ำ คู คลอง ตื้นเขิน ให้มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำการตามวรรคหนึ่งแก้ไขให้ทางน้ำดังกล่าวคืนสู่สภาพเดิม ถ้าละเลยเพิกเฉย นอกจากมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินคดีสำหรับความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
	มาตรา 30 ห้ามมิให้ผู้ใดเท ปล่อย หรือระบายอุจจาระหรือปัสสาวะจากอาคาร หรือยานพาหนะลงในทางน้ำ มาตรา 33 ห้ามมิให้ผู้ใดเท หรือทิ้งสิ่งปฏิกูลมูลฝอย น้ำโสโครก หรือสิ่งอื่นใดลงบนถนน หรือในทางน้ำ ความในวรรคก่อนมิให้ใช้บังคับแก่เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเรือ หรืออาคารประเภทเรือนแพซึ่งจอด หรืออยู่ในท้องที่ที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นยังไม่ได้จัดตั้งสาธารณะ หรือภาชนะสำหรับทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย
2.13 พระราชบัญญัติ โรงงาน พ.ศ. 2535	มาตรา 8 เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการประกอบกิจการโรงงาน ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อให้โรงงานจำพวกใดจำพวกหนึ่งหรือทุกจำพวกตามมาตรา 7 ให้ต้องปฏิบัติตามในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ฯลฯ (5) กำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน

จากตารางที่ 4.2 พบว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำจากแหล่งกำเนิดประเภทสถานประกอบการทั้ง 13 ฉบับ ประกอบด้วยกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการควบคุมมลพิษทางน้ำ อันประกอบด้วยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติรักษาคลอง พ.ศ. 2495 และกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการควบคุมการประกอบกิจการโดยเฉพาะ อันประกอบด้วย พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 พระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2490 พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติรักษาคลองประปา พ.ศ. 2526 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.

2535 ซึ่งการกำหนดให้สถานประกอบการจะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดดังกล่าวทั้งหมดนั้น ทำให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานประกอบการเกิดความสับสนในการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายและสร้างภาระในการต้องปฏิบัติตามให้เป็นไปตามกฎหมายทุกฉบับที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ เจ้าพนักงานตามกฎหมายดังกล่าวเองก็ยังคงพบกับปัญหาความซ้ำซ้อนของหน่วยงานในการบังคับใช้กฎหมายจากการที่มีหน่วยงานหลายหน่วยที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษจากสถานประกอบการตามกฎหมาย

3) แหล่งกำเนิดมลพิษประเภทพื้นที่เกษตรกรรม

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม จึงมีพื้นที่เกษตรกรรมเป็นจำนวนมากอยู่กระจายทั่วประเทศ และน้ำนั้นเป็นปัจจัยหลักในการผลิตทำให้พื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่ตั้งอยู่ใกล้เคียงแหล่งน้ำ ด้วยเหตุที่การเกษตรกรรมในปัจจุบันพึ่งพิงสารเคมีในการผลิตเป็นจำนวนมาก การใช้สารเคมีในการเกษตรกรรมจึงที่เป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดมลพิษต่อแหล่งน้ำ นอกจากนั้นการเลี้ยงปลาในกระชังตามลำน้ำธรรมชาติก็สร้างปัญหามลพิษจากอาหารและยาที่ใช้ในการเลี้ยงปลา รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ในฟาร์มก็ยังพบว่าการปล่อยทิ้งมูลสัตว์ลงสู่แหล่งน้ำด้วยเป็นอันมาก กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำจากแหล่งกำเนิดประเภทพื้นที่เกษตรกรรมนั้นมิใช่กฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อการควบคุมมลพิษทางน้ำจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทพื้นที่เกษตรกรรม แต่มีบทบัญญัติตามกฎหมายที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อควบคุมมลพิษทางน้ำจากแหล่งกำเนิดประเภทเกษตรกรรม ดังแสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3
มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม
มลพิษทางน้ำจากพื้นที่เกษตรกรรม

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
3.1 พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535	มาตรา 70 เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่กำหนด ตามมาตรา 69 มีหน้าที่ต้อง ก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัด น้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ กำหนด เพื่อการนี้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษจะกำหนดให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองมีผู้ควบคุมการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียหรือ ระบบกำจัดของเสียที่กำหนดให้ทำการก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีขึ้น นั้นด้วยก็ได้ ในกรณีที่แหล่งกำเนิดมลพิษใดมีระบบบำบัดน้ำเสียหรือ ระบบกำจัดของเสียอยู่แล้วก่อนวันที่มีประกาศของรัฐมนตรีตาม มาตรา 69 ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษแจ้งต่อ เจ้า พนักงานควบคุมมลพิษเพื่อตรวจสอบ หากเจ้าพนักงานควบคุมมล พิษเห็นว่าระบบบำบัด น้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียที่มีอยู่แล้วนั้น ยังไม่สามารถทำการบำบัดน้ำเสีย หรือกำจัดของเสียให้เป็นไปตาม มาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่กำหนดไว้ เจ้าของหรือผู้ ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ต้องดำเนินการแก้ไขหรือปรับ ปรุงตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด
	มาตรา 71 ในเขตควบคุมมลพิษใดหรือเขตท้องที่ใดที่ทางราชการได้ จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมไว้แล้ว ให้ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 70 วรรคหนึ่ง ซึ่งยังมิได้ทำการก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือ ระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด หรือไม่ ประสงค์ที่จะทำการก่อสร้างหรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบ กำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนดดังกล่าว มี หน้าที่ต้องจัดส่งน้ำเสีย หรือของเสียที่เกิดจากการดำเนินกิจการตนไป ทำการบำบัดหรือกำจัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัด

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
	ของเสียรวมที่อยู่ในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่นั้นและมีหน้าที่ต้องเสียค่าบริการตามอัตราที่กำหนดโดยพระราชบัญญัตินี้หรือโดยกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องของ มาตรา 74 ในเขตควบคุมมลพิษใดหรือในเขตท้องที่ใดที่ทางราชการยังมิได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวม แต่มีผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียอยู่ในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่นั้น ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 71 และมาตรา 72 จัดส่งน้ำเสียหรือของเสียจากแหล่งกำเนิดของตนไปให้ผู้รับจ้างให้บริการทำการบำบัดหรือกำจัดตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนดโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ มาตรา 75 ในเขตควบคุมมลพิษใด หรือเขตท้องที่ใดที่ทางราชการยังมิได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมและไม่มีผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียอยู่ในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่นั้น เจ้าพนักงานท้องถิ่นโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษอาจกำหนดวิธีการชั่วคราวสำหรับการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียซึ่งเกิดจากแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 71 และมาตรา 72 ได้ตามที่จำเป็นจนกว่าจะได้มีการก่อสร้าง ติดตั้ง และเปิดดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวมในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่นั้น มาตรา 80 เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ซึ่งมีระบบบำบัดอากาศเสีย อุปกรณ์ หรือเครื่องมือสำหรับควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียหรือมลพิษอื่น ระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียตามมาตรา 68 หรือมาตรา 70 เป็นของตนเองมีหน้าที่ต้องเก็บสถิติและข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าวเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตั้งอยู่อย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
3.2 พระราชบัญญัติ รักษาคคลอง ร.ศ. 121	มาตรา 6 ถ้าหากว่าสามารถจะทำได้อย่างอื่นแล้ว ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใด เอาหยากเยื่อ ฝุ่น ฝอย หรือสิ่งโสโครก เททิ้งในคลอง และห้ามมิให้เท ทิ้งสิ่งของดังกล่าวนั้นแล้วลงในทางน้ำลำคูซึ่งเลื่อนไหลมาลงคลองได้ ถ้าผู้ใดกระทำความผิดต่อมาตรานี้ให้ปรับผู้หนึ่งไม่เกิน 20 บาท หรือจำคุกไม่ เกินหนึ่งเดือน หรือทั้งปรับและจำทั้งสองสถาน
3.3 พระราชบัญญัติ การเดินเรือในน่าน น้ำไทย พ.ศ. 2456	มาตรา 119 ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้ง หิน กรวด หวาย โคลน อับเฉาสิ่งของ หรือสิ่งปฏิกูลใด ๆ รวมทั้งน้ำมันและเคมีภัณฑ์ ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยอันจะเป็น เหตุให้เกิดการตื้นเขิน หรือตกตะกอน หรือทำให้แม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ประชาชนใช้ ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยสกปรกเป็นพิษต่อสิ่งมี ชีวิต หรือเป็นอันตรายแก่การเดินเรือ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากกรม เจ้าท่า มาตรา 119 ทวิ ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้ง หรือกระทำความผิดประการใด ๆ ให้ น้ำมันและเคมีภัณฑ์หรือสิ่งใด ๆ ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของ ประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยอันจะเป็นเหตุให้เกิด เป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิต หรือต่อสิ่งแวดล้อม หรือเป็นอันตรายต่อการเดิน เรือในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบดังกล่าว ผู้ใดฝ่า ฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือ ทั้งจำทั้งปรับ และต้องชดใช้เงินค่าเสียหายที่ต้องเสียไปในการแก้ไขสิ่ง เป็นพิษ หรือชดใช้ค่าเสียหายเหล่านั้นด้วย
	มาตรา 204 ผู้ใดเท ทิ้ง หรือปล่อยให้น้ำมันปิโตรเลียม หรือน้ำมันที่ปน กับน้ำรั่วไหลด้วยประการใด ๆ ลงในเขตท่า แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ หรือทะเลภายในน่านน้ำไทย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือ ปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
3.4 พระราชบัญญัติ การสาธารณสุข พ.ศ. 2535	มาตรา 25 ในกรณีที่มีเหตุอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง หรือผู้ที่ต้องประสบกับเหตุนั้นดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นเหตุรำคาญ (1) แหล่งน้ำ ทางระบายน้ำ ที่อาบน้ำ ส้วม ที่ใส่มูลหรือเถ้า หรือสถานที่อื่นใดซึ่งอยู่ในทำเลไม่เหมาะสม สกปรก มีการสะสมหมักหมมของสิ่งของ หรือมีการเททิ้งสิ่งของใด ๆ เป็นเหตุให้มีกลิ่นเหม็น หรือละอองสารเป็นพิษ เป็นหรือน่าจะเป็นที่เพาะพันธุ์ของพาหะนำโรค หรือก่อให้เกิดความเสื่อมเสีย หรืออาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพ ฯลฯ (3) อาคารอันเป็นที่อยู่อาศัยของคนหรือสัตว์ โรงงานหรือสถานที่ประกอบการใดไม่มีการระบายอากาศ การระบายน้ำ การกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือการควบคุมสารเป็นพิษ หรือมีแต่ไม่มีการควบคุมให้ปราศจากกลิ่นเหม็นหรือละอองสารเป็นพิษอย่างพอเพียง จนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ
	มาตรา 26 ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจห้ามผู้หนึ่งผู้ใดมิให้ก่อเหตุรำคาญในที่หรือทางสาธารณะหรือสถานที่เอกชน รวมทั้งการระงับเหตุรำคาญด้วย ตลอดทั้งการดูแล ปรับปรุง บำรุง รักษาบรรดาถนน ทางบกทางน้ำ รางระบายน้ำ คู คลอง และสถานที่ต่าง ๆ ในเขตของตน ให้ปราศจากเหตุรำคาญ ในการนี้ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเพื่อระงับ กำจัด และควบคุมเหตุรำคาญต่าง ๆ ได้
	มาตรา 27 ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในที่หรือทางสาธารณะให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้บุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญนั้น ระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับหรือ

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
	ป้องกันเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีกในอนาคต ให้ระบุไว้ในคำสั่งได้ ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง และเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นอาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นระงับเหตุรำคาญนั้น และอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญนั้นขึ้นอีก โดยบุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการนั้น มาตรา 28 ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในสถานที่เอกชน ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นระงับเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นว่าสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้เหตุรำคาญ
3.5 พระราชบัญญัติ รักษาความสะอาดและ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ของบ้านเมือง พ.ศ. 2535	มาตรา 23 ห้ามมิให้ผู้ใดเท หรือทิ้งกรวด หิน ดิน ทราย เลน หรือเศษวัสดุก่อสร้างลงในทางน้ำ หรือกองไว้ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้วัตถุดังกล่าวไหลหรือตกลงในทางน้ำ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำตามวรรคหนึ่งจัดการขนย้ายวัตถุดังกล่าวออกไปให้ห่างจากทางน้ำภายในระยะเวลาที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด และถ้าการกระทำผิดดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการระบายน้ำ หรือทำให้ท่อระบายน้ำ คูลอง ตื้นเขิน ให้มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำการตามวรรคหนึ่งแก้ไขให้ทางน้ำดังกล่าวคืนสู่สภาพเดิม ถ้าละเลยเพิกเฉย นอกจากมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินคดีสำหรับความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

กฎหมาย	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง
	มาตรา 33 ห้ามมิให้ผู้ใดเท หรือทิ้งสิ่งปฏิกูลมูลฝอย น้ำโสโครก หรือสิ่งอื่นใดลงบนถนน หรือในทางน้ำ ความในวรรคก่อนมิให้ใช้บังคับแก่เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเรือ หรืออาคารประเภทเรือนแพซึ่งจอด หรืออยู่ในท้องที่ที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นยังไม่ได้จัดสวมสาธารณะ หรือภาชนะสำหรับทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย
3.6 พระราชบัญญัติ ประมง พ.ศ. 2490	มาตรา 19 ห้ามมิให้บุคคลใด เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้วัตถุมีพิษตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ลงไปในที่จับสัตว์น้ำ หรือกระทำการใด ๆ อันทำให้สัตว์น้ำมีเน่า หรือเท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้สิ่งใดลงไปในที่จับสัตว์น้ำในลักษณะที่เป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำ หรือทำให้ที่จับสัตว์น้ำเกิดมลพิษ เว้นแต่เป็นการทดลองเพื่อประโยชน์ทางวิทยาศาสตร์ และได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
3.7 พระราชบัญญัติ การชลประทานหลวง พ.ศ. 2485	มาตรา 27 ห้ามมิให้ผู้ใดนำ หรือปล่อยสัตว์พาหนะ ลงในทางน้ำชลประทานหรือเหยียบคันคลองหรือบริเวณสิ่งก่อสร้างอันเกี่ยวกับการชลประทาน มาตรา 28 ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งฝอย ชากพืช ชากสัตว์ ถ้ำถ่าน หรือสิ่งปฏิกูลลงในทางน้ำชลประทาน หรือทำให้น้ำนั้นเป็นอันตรายแก่การเพาะปลูก หรือการบริโภค ห้ามมิให้ผู้ใดปล่อยน้ำซึ่งทำให้เกิดเป็นพิษแก่น้ำตามธรรมชาติ หรือสารเคมีเป็นพิษลงในทางน้ำชลประทาน จนอาจทำให้น้ำในทางชลประทานเป็นอันตรายแก่เกษตรกรรม การบริโภคอุปโภค หรือสุขภาพอนามัย

จากตารางที่ 4.3 พบว่ามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทพื้นที่เกษตรกรรม จำนวน 7 ฉบับ และบทบัญญัติ 18 มาตรา ซึ่งเป็นทั้งกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการควบคุมมลพิษทางน้ำ อันประกอบด้วยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติรักษาคลลง ร.ศ. 121 และกฎหมายที่มี

วัตถุประสงค์หลักเพื่อการควบคุมกิจกรรมอื่นอันอาจก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ อันประกอบด้วย พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2490 และพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 กฎหมายที่ใช้บังคับกับแหล่งกำเนิดประเภทพื้นที่เกษตรกรรมเป็นจำนวนมากดังกล่าวทำให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดประเภทดังกล่าวหลายหน่วยงานที่ทำงานซ้ำซ้อนกัน

1.2 สาระสำคัญของบทบัญญัติ

กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษนั้นมีบทบัญญัติที่มีสาระสำคัญซ้ำซ้อนกันในหลายฉบับ โดยมีการบัญญัติการกระทำที่เป็นความผิดลักษณะเดียวกัน แต่เขียนไว้แตกต่างกันไป ซึ่งหากพิจารณาจัดกลุ่มสาระสำคัญของบทบัญญัติในกฎหมายต่าง ๆ แล้ว จะสามารถสรุปสาระสำคัญของกฎหมายสิ่งแวดล้อมได้ 3 ประการ คือ

ประการแรกการบัญญัติความผิดอันเป็นการก่อกมลพิษทางน้ำจากการเท ทิ้ง ปล่อยทิ้งของเสีย น้ำเสียหรือสิ่งอื่นใดทำให้แหล่งน้ำไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้

ประการที่สองการบัญญัติห้ามการกระทำใด ๆ ต่อแหล่งน้ำที่สงวนไว้เพื่อใช้ประโยชน์เป็นการเฉพาะ

ประการที่สามการบัญญัติมาตรการควบคุมการประกอบกิจกรรมใด ๆ อันอาจก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ

ซึ่งแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4
สาระสำคัญของกฎหมายที่ซ้ำซ้อน

สาระสำคัญ	กฎหมาย	บทบัญญัติ
1. การบัญญัติห้ามการเท ทิ้งของเสีย น้ำเสีย หรือสิ่งใด อันเป็นเหตุให้แหล่งน้ำเน่าเสียไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้	พระราชบัญญัติรักษาคคลอง ร.ศ. 121	มาตรา 6 ถ้าหากว่าสามารถจะทำได้อย่างอื่นแล้ว ห้ามมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดเอาหยากเยื่อ ฝุ่น ฝอย หรือสิ่งโสโครก เททิ้งในคลอง และห้ามมิให้เททิ้งสิ่งของดังกล่าวมาแล้วลงในทางน้ำลำคูซึ่งเลื่อนไหลมาลงคลองได้ ถ้าผู้ใดกระทำความผิดต่อมาตรานี้ให้ปรับผู้นั้นไม่เกิน 20 บาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือทั้งปรับและจำทั้งสองสถาน
	พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456	มาตรา 119 ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้ง หิน กรวด ทราย โคลน อับเจาสีของ หรือสิ่งปฏิกูลใด ๆ รวมทั้งน้ำมันและเคมีภัณฑ์ ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยอันจะเป็นเหตุให้เกิดการตื้นเขิน หรือตกตะกอน หรือทำให้แม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยสกปรกเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิต หรือเป็นอันตรายแก่การเดินเรือ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่า
		มาตรา 119 ทวิ ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้ง หรือกระทำความผิดประการใด ๆ ให้น้ำมันและเคมีภัณฑ์หรือสิ่งใด ๆ ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยอันจะเป็นเหตุให้เกิดเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิต

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สาระสำคัญ	กฎหมาย	บทบัญญัติ
		หรือต่อสิ่งแวดล้อม หรือเป็นอันตรายต่อการเดินเรือในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบดังกล่าว ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และต้องชดใช้เงินค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการแก้ไขสิ่งเป็นพิษ หรือชดใช้ค่าเสียหายเหล่านั้นด้วย
		มาตรา 204 ผู้ใดเท ทิ้ง หรือปล่อยให้น้ำมันปิโตรเลียม หรือน้ำมันที่ปนกับน้ำรั่วไหลด้วยประการใด ๆ ลงในเขตท่า แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ หรือทะเลภายในน่านน้ำไทย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485		มาตรา 28 ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งฝอย ชากพืช ชากสัตว์ เก้าถ่าน หรือสิ่งปฏิกูลลงในทางน้ำชลประทาน หรือทำให้น้ำนั้นเป็นอันตรายแก่การเพาะปลูก หรือการบริโภค ห้ามมิให้ผู้ใดปล่อยน้ำซึ่งทำให้เกิดเป็นพิษแก่น้ำตามธรรมชาติ หรือสารเคมีเป็นพิษลงในทางน้ำชลประทาน จนอาจทำให้น้ำในทางชลประทานเป็นอันตรายแก่เกษตรกรรม การบริโภคอุปโภค หรือสุขภาพอนามัย
พระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2490		มาตรา 19 ห้ามมิให้บุคคลใด เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้วัตถุมีพิษตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาลงไปในที่จับสัตว์น้ำ หรือกระทำการใด ๆ อันทำให้สัตว์น้ำมีเน่า หรือเท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้สิ่งใดลงไปในที่จับสัตว์น้ำในลักษณะที่เป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำ หรือทำให้ที่จับสัตว์น้ำเกิดมล

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สาระสำคัญ	กฎหมาย	บทบัญญัติ
		พิษ เว้นแต่เป็นการทดลองเพื่อประโยชน์ทางวิทยาศาสตร์ และได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่
	พระราชบัญญัติรักษาคลองประปา พ.ศ. 2526	มาตรา 14 ห้ามมิให้ผู้ใดเท หรือทิ้งสิ่งใด ๆ หรือระบายน้ำ หรือทำให้น้ำโสโครกลงไปในคลองประปา คลองรับน้ำ หรือคลองขังน้ำ เนื่องจากอาจก่อให้เกิดความสกปรกและเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของผู้ใช้น้ำประปาได้ ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับตามมาตรา 19
		มาตรา 15 ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งซากสัตว์ ขยะ มูลฝอย หรือสิ่งปฏิกูลลงในเขตคลองประปา คลองรับน้ำ หรือคลองขังน้ำ
	พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535	มาตรา 23 ห้ามมิให้ผู้ใดเท หรือทิ้งกรวด หิน ดิน ทราย เลน หรือเศษวัสดุก่อสร้างลงในทางน้ำ หรือกองไว้ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้วัตถุดังกล่าวไหลหรือตกลงในทางน้ำ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำตามวรรคหนึ่งจัดการขนย้ายวัตถุดังกล่าวออกไปให้ห่างจากทางน้ำภายในระยะเวลาที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด และถ้าการกระทำผิดดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการระบายน้ำ หรือทำให้ท่อระบายน้ำ คู คลอง ตื้นเขิน ให้มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำการตามวรรคหนึ่งแก้ไขให้ทางน้ำดังกล่าวคืนสู่สภาพเดิม ถ้าละเลยเพิกเฉย นอกจากมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินคดีสำหรับความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สาระสำคัญ	กฎหมาย	บทบัญญัติ
		มาตรา 30 ห้ามมิให้ผู้ใดเท ปล่อย หรือระบาย อุจจาระหรือปัสสาวะจากอาคาร หรือยานพาหนะลง ในทางน้ำ
		มาตรา 33 ห้ามมิให้ผู้ใดเท หรือทิ้งสิ่งปฏิกูลมูลฝอย น้ำโสโครก หรือสิ่งอื่นใดลงบนถนน หรือในทางน้ำ ความในวรรคก่อนมิให้ใช้บังคับแก่เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเรือ หรืออาคารประเภทเรือนแพซึ่ง จอด หรืออยู่ในท้องที่ที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นยังไม่ได้ จัดสวมสาธารณะ หรือภาชนะสำหรับทิ้งสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย
	พระราชบัญญัติแ่ พ.ศ. 2510	มาตรา 67 ห้ามมิให้ผู้ถือประทานบัตรปล่อยน้ำขุ่น ข้น หรือมูลทรายอันเกิดจากการทำเหมืองออกนอก เขตเหมืองแร่ เว้นแต่น้ำนั้นจะมีความขุ่นข้นหรือ มูลดินทรายไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ในกรณีจำเป็น รัฐมนตรีมีอำนาจออกใบ อนุญาตยกเว้นการบังคับตามวรรคหนึ่งได้ โดย กำหนดเงื่อนไขตามสมควร
	พระราชบัญญัติ การชลประทานหลวง พ.ศ. 2485	มาตรา 27 ห้ามมิให้ผู้ใดนำ หรือปล่อยสัตว์พาหนะ ลงในทางน้ำชลประทานหรือเหยียบคันคลองหรือ บริเวณสิ่งก่อสร้างอันเกี่ยวกับการชลประทาน
	พระราชบัญญัติ รักษาคลองประปา พ.ศ. 2526	มาตรา 16 ห้ามมิให้ผู้ใดชักผ้า ล้างสิ่งหนึ่งใด หรือ อาบน้ำในเขตคลองประปา
	พระราชบัญญัติ การเดินเรือในน่าน น้ำไทย พ.ศ. 2456	มาตรา 119 ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้ง หิน กรวด ทราย โคลน อับเจาสีของ หรือสิ่งปฏิกูลใด ๆ รวมทั้ง น้ำมันและเคมีภัณฑ์ ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สาระสำคัญ	กฎหมาย	บทบัญญัติ
		อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันหรือทะเลภายในน่านน้ำไทยอันจะเป็นเหตุให้เกิดการตื่นเงิน หรือตกตะกอน หรือทำให้แม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยสกปรกเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิต หรือเป็นอันตรายแก่การเดินเรือ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่า
	พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535	มาตรา 23 ห้ามมิให้ผู้ใดเท หรือทิ้งกรวด หิน ดิน หวาย เลน หรือเศษวัสดุก่อสร้างลงในทางน้ำ หรือกองไว้ หรือกระทำได้ด้วยประการใด ๆ ให้วัตถุดังกล่าวไหลหรือตกลงในทางน้ำ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดหนึ่งจัดการขนย้ายวัตถุดังกล่าวออกไปให้ห่างจากทางน้ำภายในระยะเวลาที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด และถ้าการกระทำผิดดังกล่าวเป็นอุปสรรค
		ต่อการระบายน้ำ หรือทำให้ท่อระบายน้ำ คู คลอง ตื้นเขิน ให้มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดหนึ่งแก้ไขให้ทางน้ำดังกล่าวคืนสู่สภาพเดิม ถ้าละเลยเพิกเฉย นอกจากมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินคดีสำหรับความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สาระสำคัญ	กฎหมาย	บทบัญญัติ
	พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522	มาตรา 8 เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคง แข็งแรง ความปลอดภัยการป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรมและการอำนวยความสะดวกแก่การจราจร ตลอดจนการอื่นที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคาร มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนด ฯลฯ (6) ระบบการจัดแสงสว่าง การระบายอากาศ การระบายน้ำ และกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
	พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543	มาตรา 16 การออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินนั้นได้บัญญัติไว้ในมาตรา 14 (1) ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำแผนผังโครงการ และวิธีการในการจัดสรรที่ดินเพื่อประโยชน์เกี่ยวกับการสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การคมนาคม การจราจร ความปลอดภัย การสาธารณสุขูปโภค และการผังเมือง ตลอดจนการอื่นที่จำเป็นในการจัดสรรที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของจังหวัดนั้น โดยให้
		กำหนดเงื่อนไขในสิ่งต่อไปนี้ด้วย คือ ฯลฯ (3) ระบบการระบายน้ำ การบำบัดน้ำเสีย และการกำจัดขยะสิ่งปฏิกูล (4) ระบบและมาตรฐานของสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะที่จำเป็นต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของการส่งเสริมสภาพความเป็นอยู่ และการบริหารชุมชน

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สาระสำคัญ	กฎหมาย	บทบัญญัติ
	พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535	มาตรา 70 เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่กำหนดตามมาตรา 69 มีหน้าที่ต้อง ก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด เพื่อการนี้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษจะกำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองมีผู้ควบคุมการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียที่กำหนดให้ทำการก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีขึ้นนั้นด้วยก็ได้
		ในกรณีที่แหล่งกำเนิดมลพิษใดมีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียอยู่แล้วก่อนวันที่มีประกาศของรัฐมนตรีตามมาตรา 69 ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษแจ้งต่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเพื่อตรวจสอบ หากเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเห็นว่าระบบบำบัด น้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียที่มีอยู่แล้วนั้นยังไม่สามารถทำการบำบัดน้ำเสีย หรือกำจัดของเสียให้เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่กำหนดไว้ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ต้องดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด
		มาตรา 71 ในเขตควบคุมมลพิษใดหรือเขตท้องที่ใดที่ทางราชการได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมไว้แล้ว ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 70 วรรคหนึ่ง ซึ่งยังมิได้ทำการก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด หรือไม่ประสงค์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สาระสำคัญ	กฎหมาย	บทบัญญัติ
		ที่จะทำการก่อสร้างหรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนดดังกล่าว มีหน้าที่ต้องจัดส่งน้ำเสียหรือของเสียที่เกิดจากการดำเนินการตนไปทำการบำบัดหรือกำจัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมที่อยู่ภายในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่นั้นและมีหน้าที่ต้องเสียค่าบริการตามอัตราที่กำหนดโดยพระราชบัญญัตินี้หรือโดยกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
		มาตรา 74 ในเขตควบคุมมลพิษใดหรือในเขตท้องที่ใดที่ทางราชการยังมิได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวม แต่มีผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียอยู่ในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่นั้นให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 71 และมาตรา 72 จัดส่งน้ำเสียหรือของเสียจากแหล่งกำเนิดของตนไปให้ผู้รับจ้างให้บริการทำการบำบัดหรือกำจัดตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนดโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ
		มาตรา 75 ในเขตควบคุมมลพิษใด หรือเขตท้องที่ใดที่ทางราชการยังมิได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมและไม่มีผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียอยู่ในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่นั้น เจ้าพนักงานท้องถิ่นโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษอาจกำหนดวิธีการชั่วคราวสำหรับการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียซึ่งเกิดจากแหล่ง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สาระสำคัญ	กฎหมาย	บทบัญญัติ
		กำเนิดมลพิษตามมาตรา 71 และมาตรา 72 ได้ตาม ที่จำเป็นจนกว่าจะได้มีการก่อสร้าง ติดตั้ง และเปิด ดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัด ของเสียรวมในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่นั้น
		มาตรา 80 เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมล พิษ ซึ่งมีระบบบำบัดอากาศเสีย อุปกรณ์ หรือเครื่อง มือสำหรับควบคุมการปล่อยทิ้ง อากาศเสียหรือมล พิษอื่น ระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสีย ตามมาตรา 68 หรือ
		มาตรา 70 เป็นของตนเองมีหน้าที่ต้องเก็บสถิติและ ข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์ และเครื่องมือดังกล่าวเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น แห่งท้องที่ที่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตั้งอยู่อย่างน้อย เดือนละหนึ่งครั้ง
พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510		มาตรา 62 ห้ามมิให้ผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองใกล้ ทางหลวง หรือทางน้ำสาธารณะภายในระยะห้าสิบ เมตร เว้นแต่ประทานบัตรกำหนดไว้ให้ทำได้ หรือได้ รับใบอนุญาตจากทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ และ ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาตนั้น
		มาตรา 63 ห้ามมิให้ผู้ถือประทานบัตรปิดกั้นทำลาย หรือกระทำได้ด้วยประการใดให้เป็นการเสื่อม ประโยชน์แก่ทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะ เว้นแต่ จะได้รับใบอนุญาตจากทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาต

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สาระสำคัญ	กฎหมาย	บทบัญญัติ
		มาตรา 67 ห้ามมิให้ผู้ถือประทานบัตรปล่อยน้ำชุ่มชื้น หรือมูลทรายอันเกิดจากการทำเหมืองออกนอกเขตเหมืองแร่ เว้นแต่น้ำนั้นจะมีความชุ่มชื้นหรือมูลทรายไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ในกรณีจำเป็น รัฐมนตรีมีอำนาจออกใบอนุญาตยกเว้นการบังคับตามวรรคหนึ่งได้ โดยกำหนดเงื่อนไขตามสมควร
		มาตรา 68 น้ำชุ่มชื้นหรือมูลทรายที่ผู้ถือประทานบัตรปล่อยออกนอกเขตเหมืองแร่ แม้ได้ปฏิบัติตามมาตรา 67 แล้วก็ดี ผู้ถือประทานบัตรจะต้องจัดการป้องกันมิให้น้ำชุ่มชื้นหรือมูลทรายนั้นไปทำให้น้ำสาธารณะตื้นเขิน หรือเสื่อมประโยชน์แก่การใช้ทางน้ำนั้น ในกรณีจำเป็นรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศกำหนดทางน้ำสาธารณะให้ผู้ถือประทานบัตรรายหนึ่งหรือหลายรายใช้เป็นทีสำหรับปล่อยถ่ายน้ำชุ่มชื้นหรือมูลทราย โดยกำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรเสียค่าตอบแทนเพื่อคุ้มครองบำรุงรักษาและชดเชยความเสียหายตามเงื่อนไขที่เห็นสมควร
	พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514	มาตรา 75 ในการประกอบกิจการปิโตรเลียม ผู้รับสัมปทานต้องป้องกันโดยมาตรการอันเหมาะสมตามวิธีการปฏิบัติงานปิโตรเลียมที่ดีเพื่อมิให้ที่ใดใดโครกด้วยน้ำมัน โคลน หรือสิ่งอื่นใด ในกรณีที่เกิดความใดโครกด้วยน้ำมัน โคลน หรือสิ่งอื่นใดเนื่องจากการประกอบกิจการปิโตรเลียมโดยผู้รับสัมปทาน ผู้รับสัมปทานต้องบำบัดปิดป้องความใดโครกนั้นโดยเร็วที่สุด

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สาระสำคัญ	กฎหมาย	บทบัญญัติ
	พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520	มาตรา 16 ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบกิจการนำบาดาลในเขตน้ำบาดาลใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองที่ดินในเขตน้ำบาดาลหรือไม่ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย
		การขออนุญาตหรือออกใบอนุญาต รวมทั้งการไม่อนุญาตหรือไม่ออกใบอนุญาตต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอซึ่งมีรายละเอียดครบถ้วนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
	พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535	มาตรา 25 ในกรณีที่มีเหตุอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง หรือผู้ที่ต้องประสบกับเหตุนั้นดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นเหตุรำคาญ (1) แหล่งน้ำ ทางระบายน้ำ ที่อาบน้ำ ล้างมือ ทิ้งมูลหรือถ่าย หรือสถานที่อื่นใดซึ่งอยู่ในทำเลไม่เหมาะสม สกปรก มีการสะสม หมักหมมของสิ่งของ หรือมีการทิ้งสิ่งของใด ๆ เป็นเหตุให้มีกลิ่นเหม็นหรือละอองสารเป็นพิษ เป็นหรือน่าจะเป็นที่เพาะพันธุ์ของพาหะนำโรค หรือก่อให้เกิดความเสื่อมเสีย หรืออาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพ ฯลฯ (3) อาคารอันเป็นที่อยู่อาศัยของคนหรือสัตว์ โรงงานหรือสถานที่ประกอบการใดไม่มีการระบายอากาศ การระบายน้ำ การกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือการควบคุมสารเป็นพิษ หรือมีแต่ไม่มีการควบคุมให้ปราศจากกลิ่นเหม็นหรือละอองสารเป็นพิษอย่างพอเพียง จนเป็นเหตุให้เสื่อม หรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สาระสำคัญ	กฎหมาย	บทบัญญัติ
		มาตรา 26 ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจห้ามผู้หนึ่งผู้ใดมิให้ก่อเหตุรำคาญในที่หรือทางสาธารณะหรือสถานที่เอกชน รวมทั้งการระงับเหตุรำคาญด้วยตลอดทั้งการดูแล ปรับปรุง บำรุง รักษาบรรดาถนน ทางบกทางน้ำ ร้างระบายน้ำ คู คลอง และสถานที่ต่าง ๆ ในเขตของตน ให้ปราศจากเหตุรำคาญ ในการนี้ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเพื่อระงับ กำจัด และควบคุมเหตุรำคาญต่าง ๆ ได้
		มาตรา 27 ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในที่หรือทางสาธารณะให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้บุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญนั้น ระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีกในอนาคต ให้ระบุไว้ในคำสั่งได้ ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง และเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นอาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นระงับเหตุรำคาญนั้น และอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญนั้นขึ้นอีก โดยบุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการนั้น

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สาระสำคัญ	กฎหมาย	บทบัญญัติ
		มาตรา 28 ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในสถานที่เอกชน ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นระงับเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นว่าสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้เหตุรำคาญเกิดขึ้นในอนาคตให้ระบุไว้ในคำสั่งได้ ในกรณีที่ไม่มี การปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจระงับเหตุรำคาญนั้นและอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีก และถ้าเหตุรำคาญเกิดขึ้นจากการกระทำกระทำความผิด หรือการยินยอมของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้น เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นในสถานที่เอกชนอาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะออกคำสั่งเป็นหนังสือห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองใช้หรือยินยอมให้บุคคลใดใช้สถานที่นั้นทั้งหมดหรือบางส่วน จนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าได้มีการระงับเหตุรำคาญนั้นแล้วก็ได้

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สาระสำคัญ	กฎหมาย	บทบัญญัติ
		มาตรา 35 เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลตลาด ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่น ดังต่อไปนี้ ฯลฯ (4) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งตลาดปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยภายในตลาดให้ถูกต้องตามสุขลักษณะและอนามัย การจัดให้มีที่รวบรวมหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลมูลฝอย การระบายน้ำทิ้ง การระบายอากาศ การจัดให้มีการป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญ และการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ
	พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535	มาตรา 8 เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการประกอบกิจการโรงงาน ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อให้โรงงานจำพวกใดจำพวกหนึ่งหรือทุกจำพวกตามมาตรา 7 ให้ต้องปฏิบัติตามในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ฯลฯ (5) กำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่ามีกฎหมายหลายฉบับที่มีสาระสำคัญของบทบัญญัติที่ซ้ำซ้อนกัน ดังแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) การบัญญัติห้ามการเททิ้ง ของเสีย น้ำเสีย หรือสิ่งใด อันเป็นเหตุให้แหล่งน้ำเน่าเสียไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้เหมือนกัน ดังปรากฏในพระราชบัญญัติรักษาคคลอง ร.ศ. 121 พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 พระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2490 พระราชบัญญัติรักษาคคลองประปา พ.ศ. 2526 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

2) การห้ามการทํากิจกรรมใด ๆ ในแหล่งน้ำที่สงวนไว้เพื่อใช้ประโยชน์เฉพาะด้าน เช่น การห้ามมิให้ชักผ้า ล้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรืออาบนํ้าในเขตคลองประปา ตามพระราชบัญญัติรักษาคคลองประปา พ.ศ. 2526 ซึ่งสามารถพบได้ในกฎหมายอื่นอีกคือ ในพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 ซึ่งห้ามการนำ หรือปล่อยสํัตว์พาหนะ ลงในทางนํ้าชลประทานหรือเหยียบคันคลองหรือบริเวณสิ่งก่อสร้างอันเกี่ยวกับการชลประทาน

3) การบัญญัติห้ามการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการตื้นเขินของลํานํ้า ดังปรากฏในพระราชบัญญัติรักษาคคลองประปา พ.ศ. 2526 และพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456

4) การบัญญัติควบคุมการปล่อย ระบายน้ำทิ้ง ดังปรากฏในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543

5) การบัญญัติให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานประกอบการกระทำการอันเป็นการป้องกันการก่อให้เกิดมลพิษจากสถานประกอบการ อาทิเช่น การกำหนดให้ต้องติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสีย และบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยทิ้งลงสู่แหล่งนํ้าสาธารณะ การกำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งของสถานประกอบการ ดังปรากฏในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

2. ปัญหามาตรฐานน้ำทิ้งที่ซ้ำซ้อน

ตามที่ได้นำเสนอข้างต้นแล้วว่า มีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำ กฎหมายเหล่านั้นต่างก็ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่าง ๆ เพื่อจัดการกับปัญหามลพิษ มาตราการอย่างหนึ่งที่หน่วยงานหลายหน่วยงานมักใช้ ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งที่ระบายออกจากแหล่งกำเนิดมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมหรือแหล่งนํ้าสาธารณะ เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถกำหนด มาตรฐานระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษต่าง ๆ ได้ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบได้แก่ กรม ควบคุมมลพิษ และยัง

สามารถกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำบาดาลได้อีกด้วย โดยมีกรมทรัพยากรน้ำบาดาลรับผิดชอบ สำหรับกระทรวงอุตสาหกรรมนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมสามารถกำหนดมาตรฐานการระบายน้ำทิ้งจากโรงงาน โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบได้แก่ กรม โรงงานอุตสาหกรรม ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์นั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบได้แก่ กรม ชลประทาน และกรมประมง ซึ่งต่างก็กำหนดมาตรฐานการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษเช่นกัน ในกระทรวงคมนาคม กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีรับผิดชอบในการป้องกันปัญหามลพิษในลำน้ำและได้มีการกำหนดมาตรฐานการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดลงสู่ลำน้ำด้วย นอกจากนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก็มีอำนาจในการออกกฎกระทรวงกำหนด มาตรฐานการระบายน้ำทิ้งจากอาคาร โดยกรมโยธาธิการและผังเมือง และองค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวพร้อมกันนั้น คณะกรรมการควบคุมการจัดสรรที่ดินก็มีอำนาจในการออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการระบายน้ำทิ้งจากบริเวณจัดสรรที่ดินด้วย

การที่หน่วยงานหลายหน่วยงานต่างก็กำหนดมาตรฐานการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษเป็นของตนเองนั้น ก่อให้เกิดปัญหาความแตกต่างของมาตรฐานน้ำทิ้งเหล่านั้น ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดความแตกต่างกัน ถึงแม้ว่าจะมีกลไกตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ตามมาตรา 56 เพื่อจัดข้อขัดแย้งระหว่างมาตรฐานควบคุมมลพิษกับมาตรฐานการระบายน้ำทิ้งที่กำหนดตามกฎหมายอื่น แต่ก็ไม่ได้ทำให้ความขัดแย้งของมาตรฐานการระบายน้ำทิ้งของหน่วยงานต่าง ๆ จะหมดไป เพราะในปัจจุบัน ยังมิได้มีการกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษทุกประเภท ทำให้มาตรฐานการระบายน้ำทิ้งที่กำหนดโดยหน่วยงานราชการอื่นยังเป็นไปตามที่หน่วยงานนั้น ๆ เห็นสมควร และไม่ต้องคำนึงถึงมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดตามมาตรา 55 แต่อย่างใด อันอาจมีผลทำให้การระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดแต่ละครั้งต้องคำนึงถึงมาตรฐานที่กำหนดตามกฎหมายหลายฉบับ (อำนาจ วงศ์บัณฑิต, 2540, น. 120)

การที่เจ้าของหรือครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงงานอุตสาหกรรมจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการระบายน้ำทิ้งของหลายหน่วยงานนั้น อาจก่อให้เกิดความสับสนในการประกอบกิจการโรงงานหรือกิจกรรมอื่น ๆ ได้ เพราะยังมีหลักเกณฑ์ กฎระเบียบของหน่วยงานหลายหน่วยงานมากขึ้นเท่าใด ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามสิ่งเหล่านั้น รวมทั้งการเสียเวลาก็จะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

ตารางที่ 4.5
มาตรฐานน้ำทิ้งที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำ

แหล่งกำเนิด มลพิษ	ส่วนราชการ	มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง
1. ชุมชน	กรมการขนส่งทางน้ำ และพาณิชยนาวี	ประกาศกรมเจ้าท่าที่ 67/2534 เรื่อง ให้มีการขอ อนุญาตการปล่อยน้ำทิ้งทุกประเภทลงสู่ลำน้ำ
	กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ สิ่งแวด ล้อม	ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่ง แวดล้อม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2539) เรื่อง กำหนด มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากที่ดินจัดสรร
		ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ สิ่ง แวดล้อม ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2539) เรื่อง กำหนดให้ ที่ดินจัดสรรเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องควบคุม การปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่ สิ่งแวดล้อม
		ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ สิ่ง แวดล้อม (พ.ศ. 2537) เรื่อง กำหนดมาตรฐาน
		ควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากอาคารบางประเภทและ บางขนาด
		ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ สิ่ง แวดล้อม (พ.ศ. 2537) เรื่อง กำหนดประเภทของ อาคารเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุม การปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่ สิ่งแวดล้อม
		ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ สิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2538) เรื่อง กำหนด ประเภทของอาคารเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้อง ถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ หรือออกสู่สิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

แหล่งกำเนิด มลพิษ	ส่วนราชการ	ประกาศ/มาตรการ/มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง
	กรมชลประทาน	มาตรฐานการระบายน้ำที่มีคุณภาพต่ำลงทางน้ำชลประทาน และทางน้ำที่เชื่อมต่อกับทางน้ำชลประทานในเขตพื้นที่โครงการชลประทาน ตามคำสั่งกรมชลประทานที่ 883/2532 เรื่อง การป้องกันและการแก้ไขการระบายน้ำที่มีคุณภาพต่ำลงสู่ทางน้ำชลประทานและทางน้ำที่เชื่อมกับทางน้ำชลประทานในเขตพื้นที่โครงการชลประทาน (พ.ศ. 2532)
	กระทรวงมหาดไทย	กฎกระทรวง ฉบับที่ 44 (พ.ศ. 2538) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522
		กฎกระทรวง ฉบับที่ 51 (พ.ศ. 2541) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522
2. สถานประกอบการ	กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี	ประกาศกรมเจ้าท่า ที่ 459/2541 เรื่อง การป้องกันน้ำมัน หรือเคมีภัณฑ์หรือสิ่งเป็นพิษอันตราย ขณะขนถ่ายทางน้ำ
	กระทรวงอุตสาหกรรม	กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 (เรื่อง ที่ตั้งสภาพแวดล้อม ลักษณะอาคารและลักษณะภายในอาคาร เครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ หรือสิ่งที้นำมาใช้ในโรงงาน คณงานประจำโรงงาน การควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยในการประกอบกิจการโรงงาน)
		กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 (เพิ่มเติมในกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535)

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

แหล่งกำเนิด มลพิษ	ส่วนราชการ	ประกาศ/มาตรการ/มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง
		ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ห้ามตั้ง ขยาย โรงงานทุกประเภทหรือชนิดตามบริเวณแนวฝั่งแม่น้ำ กก จังหวัดเชียงราย ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2539) เรื่อง กำหนดลักษณะของน้ำทิ้งที่ระบายออกจากโรงงาน
	กระทรวงอุตสาหกรรม	ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2521) ออกตามความในพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการใน ทางวิชาการสำหรับการระบายน้ำทิ้งลงบ่อบาดาล
	กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ สิ่งแวดล้อม	ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ สิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2539) เรื่อง กำหนด มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิด ประเภทโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่ง แวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบาย น้ำจากสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง (พ.ศ. 2545) ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ สิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2539) เรื่องกำหนด ประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อย น้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ สิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดให้สถานบริการน้ำมัน เชื้อเพลิงเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องควบคุม การปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่ สิ่งแวดล้อม (พ.ศ. 2545)

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

แหล่งกำเนิด มลพิษ	ส่วนราชการ	ประกาศ/มาตรการ/มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง
		ประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง วิธีการเก็บตัวอย่างน้ำทิ้ง ความถี่ ระยะเวลาในการเก็บตัวอย่างน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม (พ.ศ. 2539)
		ประกาศคณะกรรมการควบคุมมลพิษ เรื่อง กำหนดประเภทขอโรงงานอุตสาหกรรมที่อนุญาตให้ระบายน้ำทิ้งให้มีค่ามาตรฐานแตกต่างจากค่ามาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งที่กำหนดไว้ในประกาศประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2539)
	กรมการขนส่งทางน้ำ และพาณิชยนาวี	ประกาศกรมเจ้าท่า ที่ 419/2540 เรื่อง กำหนดมาตรฐานการควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดประเภทโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม ประกาศกรมเจ้าท่า ที่ 67/2534 เรื่อง ให้มีการขออนุญาตการปล่อยน้ำทิ้งทุกประเภทลงสู่ลำน้ำ ประกาศกรมเจ้าท่า ที่ 158/2536 เรื่อง การป้องกันน้ำมัน หรือเคมีภัณฑ์ หรือสิ่งเป็นพิษอันตรายขณะขนถ่ายทางน้ำ
	กรมชลประทาน	คำสั่งกรมชลประทานที่ 883/2532 เรื่อง การ ป้องกันและแก้ไขการระบายน้ำที่มีคุณภาพต่ำลงทางน้ำชลประทานและทางน้ำที่ต่อเชื่อมกับทางน้ำชลประทานในเขตพื้นที่โครงการชลประทาน (พ.ศ. 2532)
	การนิคมอุตสาหกรรม แห่งประเทศไทย	ประกาศการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยที่ 45/2541 เรื่อง หลักเกณฑ์ทั่วไปในการระบายน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรม

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

แหล่งกำเนิดมลพิษ	ส่วนราชการ	ประกาศ/มาตรการ/มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง
3. พื้นที่เกษตรกรรม	กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม	ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำจากแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทการเลี้ยงสุกร (พ.ศ. 2544)
		ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดให้การเลี้ยงสุกรเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม

บทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหามลพิษทางน้ำ

กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำประกอบด้วยบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมกับการควบคุมมลพิษทางน้ำในสถานการณ์ปัจจุบัน เนื่องจากกฎหมายได้บัญญัติขึ้นมานานโดยมิได้มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมรวมทั้งวิทยาการทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีทั้งบทบัญญัติที่ล้าสมัย สร้างปัญหาในการตีความ และมีอัตราโทษที่ไม่เหมาะสม

1. บทบัญญัติที่ล้าสมัย

กฎหมายบางฉบับที่ถูกละเลยโดยผู้ปฏิบัติขึ้นมานานทำให้ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและไม่ครอบคลุมลักษณะการกระทำผิดในปัจจุบัน ดังเช่น พระราชบัญญัติรักษาคคลอง ร.ศ. 121 มาตรา 6 ซึ่งใช้บังคับเฉพาะกรณีทิ้งสิ่งของลงในลำคลอง หรือทางน้ำเล็ก ๆ เช่นคู ซึ่งจะมีการไหลเคลื่อนต่อไปยังลำคลอง แต่ไม่รวมถึงการทิ้งสิ่งของลงในแม่น้ำซึ่งเป็นทางน้ำขนาดใหญ่ นอกจากนี้มาตรา 6 นั้นยังห้ามการทิ้งสิ่งของที่อาจจะก่อให้เกิดการตื่นเงินเป็นหลัก เช่น ฝุ่น ฝอย หรือสิ่งโสโครก แต่การห้ามดังกล่าวอาจไม่ครอบคลุมถึงการทิ้งสิ่งที่เป็นพิษหรืออันตรายต่อพืช หรือสัตว์ที่อยู่ในน้ำ รวมทั้งอันตรายต่อมนุษย์ด้วย เช่น โลหะหนัก เป็นต้น เพราะในขณะที่บัญญัติกฎหมายนั้น ยังมิได้มีความรู้เกี่ยวกับสารดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ จึงไม่สามารถนำพระราชบัญญัติรักษาคคลองไปใช้เพื่อป้องกันมลพิษทางน้ำได้อย่างสมบูรณ์นัก

2. บทบัญญัติที่สร้างปัญหาในการตีความ

พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำ ในมาตรา 119 มาตรา 119 ทวิ และมาตรา 204 ดังนี้

มาตรา 119 ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้ง หิน กรวด หทราย โคลน อับเฉาสิงของ หรือสิ่งปฏิกุลใด ๆ รวมทั้งน้ำมันและเคมีภัณฑ์ ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยอันจะเป็นเหตุให้เกิดการตื่นเซิน หรือตกตะกอน หรือทำให้แม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยสกปรกเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิต หรือเป็นอันตรายแก่การเดินเรือ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่า

มาตรา 119 ทวิ ห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้ง หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้น้ำมันและเคมีภัณฑ์หรือสิ่งใด ๆ ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของ ประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยอันจะเป็นเหตุให้เกิดเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิต หรือต่อสิ่งแวดล้อม หรือเป็นอันตรายต่อการเดินเรือในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบดังกล่าว ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกิน หกหมื่นบาทหรือทั้งจำ ทั้งปรับ และต้องชดใช้เงินค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการแก้ไขสิ่งเป็นพิษ หรือชดใช้ค่าเสียหายเหล่านั้นด้วย

มาตรา 204 ผู้ใดเท ทิ้ง หรือปล่อยให้น้ำมันปิโตรเลียม หรือน้ำมันที่ปนกับน้ำรั่วไหลด้วยประการใด ๆ ลงในเขตท่า แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ หรือทะเลภายในน่านน้ำไทย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ปัญหาในการบังคับใช้มาตรา 119 และมาตรา 119 ทวิ คือ การพิจารณาว่าเมื่อใดจึงจะถือว่าการเท ทิ้งสิ่งต่าง ๆ ลงในแหล่งน้ำ หรือการกระทำการใดต่อแหล่งน้ำอันจะเป็นเหตุให้เกิดการตื่นเซิน ตกตะกอน สกปรก หรือเป็นพิษ นอกจากนั้ระยะเวลาที่จะเกิดการตื่นเซินก็เป็นปัญหาในการตีความได้เช่นกัน เพราะขณะที่ถึงนั้น อาจยังมิได้มีการตื่นเซิน แต่เมื่อดิน กรวด หรือทรายนั้นถูกพัดพาไปยังที่อื่นอีกหลายวันต่อมา จึงเกิดการตกตะกอนและก่อให้เกิดการตื่นเซิน นอกจากนี้ กรณีที่ก่อให้เกิดความสกปรก หรือเป็นพิษนั้น บางครั้ง หากพิจารณาเฉพาะในบริเวณพื้นที่ขนาดเล็กก็สามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้น แต่หากพิจารณาภาพรวมของทั้งลำน้ำ อาจไม่ถือว่าลำน้ำนั้นมีความสกปรกหรือเป็นพิษก็ได้ เพราะน้ำมีปริมาณมาก และยังสามารถ

พื้นฟูเองได้โดยธรรมชาติ ดังนั้น การกระทำใดที่จะถือว่าผิดมาตรา 119 หรือมาตรา 119 ทวิ หรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับดุลยพินิจในการตีความ (อำนาจ วงศ์บัณฑิต, 2540, น. 89)

ตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2490 ซึ่งห้ามเท ทิ้ง ระบาย หรือ ทำให้วัตถุมีพิษลงในที่จับสัตว์น้ำนั้น ต้องเป็นวัตถุมีพิษชนิดที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา ดังนั้นหากมีการทิ้งวัตถุลงในที่จับสัตว์น้ำและวัตถุที่ทิ้งนั้นเป็นชนิดที่มีได้มีการประกาศรายชื่อโดยรัฐมนตรีไว้ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ต้องมีการพิจารณาว่าการทิ้ง หรือการกระทำนั้น ทำให้สัตว์น้ำมีพิษหรือไม่ มีลักษณะที่เป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำหรือไม่ นอกจากนี้ หากการทิ้งนั้นถือได้ว่าก่อให้เกิดขึ้นได้เช่นกันว่า เมื่อใดจึงถือว่า การทิ้งนั้นก่อให้เกิดมลพิษแก่ที่จับสัตว์น้ำแล้ว ในกรณีเช่นนี้ เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย จะต้องพิจารณาเป็นกรณีไป

เมื่อพิจารณากฎหมายหลักในการจัดการสิ่งแวดล้อม คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีลักษณะเป็นการส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมฉบับอื่นที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยมิได้ยกเลิกบทบัญญัติของกฎหมายอื่น เช่น หากโรงงานอุตสาหกรรมประกอบกิจการฝ่าฝืนกฎหมาย โดยปกติ จะไม่มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติทันที แต่จะให้มีการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโรงงานก่อน หากไม่มีการดำเนินการเช่นนั้น จึงจะมีการบังคับตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ทำให้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในทางปฏิบัติไม่ถูกนำมาใช้บังคับอย่างจริงจัง

3. ปัญหาอัตราโทษที่ไม่เหมาะสม

เนื่องจากกฎหมายสิ่งแวดล้อมนั้นส่วนใหญ่ถูกบัญญัติขึ้นมาเป็นเวลานาน และไม่ได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัย ทำให้อัตราโทษที่กำหนดไว้ในแต่ละกฎหมายเป็นอัตราโทษที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันและเมื่อเปรียบเทียบกับความเสียหายที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพอนามัยของประชาชน การกำหนดอัตราโทษที่ต่ำเกินไปนั้นยังป็นสาเหตุของการไม่เกรงกลัวกฎหมายเนื่องจากผู้ก่อมลพิษพิจารณาแล้วว่าประโยชน์จากการก่อมลพิษมีมากกว่าโทษที่จะได้รับจึงละเมิดกฎหมายสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างของกฎหมายที่กำหนดบทลงโทษไว้ต่ำเกินไป ดังเช่น พระราชบัญญัติรักษาคลอง ร.ศ. 121 ซึ่งกำหนดโทษของการฝ่าฝืนมาตรา 6 ไว้ค่อนข้างต่ำ คือ จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน และโทษปรับไม่เกิน 20 บาท และโทษปรับซึ่งกำหนดในพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ต่ำสุดไม่เกิน 500 บาท

4. ปัญหาอำนาจหน้าที่และการใช้ดุลยพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่

กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำมีสภาพบังคับทางปกครองซึ่งให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ เจ้าพนักงานท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการออกคำสั่งหรือทำคำสั่งทางปกครองเพื่อบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ หรือเงื่อนไขที่กำหนดขึ้นในกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ เพื่อควบคุมให้เป็นไปตามมาตรการในการควบคุมการก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ การออกคำสั่งหรือการทำคำสั่งทางปกครองเหล่านี้ กฎหมายได้ให้ดุลยพินิจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนั้น ๆ ที่พบเห็นการกระทำที่ฝ่าฝืนมาตรการที่มุ่งคุ้มครองมิให้เกิดมลพิษหรือการกระทำที่จะนำไปสู่ปัญหามลพิษทางน้ำได้ โดยให้มีอำนาจออกคำสั่งหรือทำคำสั่งให้เจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือผู้ครอบครองหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง การเพิกถอนใบอนุญาต การสั่งปรับทางปกครอง การสั่งให้หยุดประกอบการหรือปิดกิจการ การสั่งให้งดเว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดมลพิษ การสั่งให้ระงับการก่อให้เกิดมลพิษและป้องกันหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันที โดยที่ไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล แต่เนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำมีหลายฉบับ และหน่วยงานแต่ละแห่งต่างถือกฎหมายกันหน่วยงานละฉบับ ดังเช่น กรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานที่บังคับใช้พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 กรมประมงเป็นหน่วยงานที่บังคับใช้พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 และกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีเป็นหน่วยงานที่บังคับใช้พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 เป็นต้น ดังนั้น หากมีการก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำในแหล่งน้ำ ยกตัวอย่างเช่น หากมีการปล่อยน้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรมลงสู่แม่น้ำท่าจีน การกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมายเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่กรมโรงงานอุตสาหกรรม เจ้าหน้าที่กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี และเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข สามารถออกคำสั่งหรือทำคำสั่งไปยังผู้ประกอบการโรงงานเพื่อป้องกัน แก้ไข ระงับ และอื่น ๆ เพื่อมิให้โรงงานดังกล่าวนั้นก่อมลพิษทางน้ำได้ จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีปัญหาความซ้ำซ้อนของอำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่ง ถ้าหากหน่วยงานขาดการประสานงานกัน หรือในบางกรณีที่มีหน่วยงานหลายหน่วยเข้ามาดูแล ก็อาจเกิดปัญหาการแย่งกันดูแลแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ หรือหากออกคำสั่งโดยที่ต่างหน่วยงานต่างออกคำสั่งและหากมีความแตกต่างกันทำให้ผู้ก่อมลพิษสับสนในการปฏิบัติตามคำสั่งหรือต้องปฏิบัติตามทุกคำสั่งที่ออกมา

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ออกประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยกเลิกการแต่งตั้งเจ้าพนักงานท้องถิ่น อาทิเช่น นายอำเภอ ผู้อำนวยการเขต ผู้ว่า

ราชการกรุงเทพมหานคร นายกเทศมนตรี เป็นต้น เป็นเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ และยกเลิกการแต่งตั้งผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของเจ้าพนักงานท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย ทำให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นไม่สามารถอาศัยอำนาจของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 อีกต่อไป ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ อาทิเช่น ไม่มีอำนาจออกคำสั่งให้เจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย หรือไม่สามารถเข้าไปตรวจสอบการดำเนินการบำบัดน้ำเสียของแหล่งกำเนิดมลพิษได้ เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวทำให้การบังคับใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดกลไกสำคัญ คือ เจ้าพนักงานท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานในท้องที่ทราบสภาพปัญหาเป็นอย่างดีและมีกำลังคนเพียงพอสามารถกำกับดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการออกประกาศดังกล่าวยังขัดกับหลักการกระจายอำนาจซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 อีกด้วย

ส่วนในด้านปัญหาการใช้ดุลยพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่เกิดขึ้นเนื่องจากกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำให้อำนาจเจ้าพนักงานของหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบบังคับใช้กฎหมายสามารถใช้ดุลยพินิจอย่างกว้างขวางในการสั่งให้ผู้กระทำผิดกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดเพื่อป้องกันความเสียหายอันเกิดจากมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม แต่ทั้งนี้การใช้ดุลยพินิจนั้นก่อให้เกิดปัญหาตามมา คือ เป็นบ่อเกิดการทุจริตประพฤติดมิชอบ เนื่องจากการใช้ดุลยพินิจทำให้เกิดความไม่แน่นอน ไม่เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน การเลือกปฏิบัติ จนถึงการทุจริตประพฤติดมิชอบ ทำให้มีความเป็นไปได้สูงว่าการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมอาจไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรเนื่องจากพนักงานเจ้าหน้าที่ใช้ดุลยพินิจที่กฎหมายให้อย่างกว้างขวางไปในทางที่ช่วยเหลือผู้กระทำผิด และเกิดการผ่อนปรนของพนักงานเจ้าหน้าที่ทำให้กฎหมายขาดสภาพบังคับที่แท้จริง การผ่อนปรนของเจ้าพนักงานคือการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายให้การผ่อนปรนต่อผู้กระทำผิด แต่ยังไม่รุนแรงถึงกับจะเป็นการทุจริตประพฤติดมิชอบ การผ่อนปรนนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากความใกล้ชิดสนิทสนมของพนักงานเจ้าหน้าที่กับผู้กระทำผิด ซึ่งต้องติดต่อกับราชการหรือประสานงานกันหลายขั้นตอน ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตนเป็นผู้ดูแลมากกว่าเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบควบคุม และเมื่อปรากฏว่าผู้กระทำผิดกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำ พนักงานเจ้าหน้าที่เหล่านั้นก็จะไม่บังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาด และมักจะเกี่ยงให้หน่วยงานอื่นที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการแทน

5. ปัญหาการพิสูจน์ความเสียหายและค่าเสียหาย

เนื่องจากลักษณะพิเศษของคดีสิ่งแวดล้อมต้องใช้เวลาในการแสดงผลความเสียหาย และจะต้องให้ผู้เชี่ยวชาญในการพิสูจน์ความเสียหาย ยกตัวอย่างเช่น การได้รับสารพิษที่ปนเปื้อนมา กับน้ำที่มาจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ลักษณะของความเสียหายที่ประชาชนได้รับนั้นอาจจะไม่ปรากฏผลในทันทีที่ได้รับสารพิษเข้าสู่ร่างกาย แต่อาจต้องใช้ระยะเวลายาวนานจนร่างกายแสดงอาการจากการสะสมสารพิษเหล่านั้น การพิสูจน์ความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับจึงเป็นภาระอย่างมาก เนื่องการพิสูจน์ดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยเทคนิควิธีการทางด้านวิทยาศาสตร์และการแพทย์ ในการพิสูจน์ความเสียหายที่ได้รับว่ามีสาเหตุมาจากสารพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษ

นอกจากจะต้องอาศัยเทคนิควิธีการทางด้านวิทยาศาสตร์และการแพทย์ที่ซับซ้อนยุ่งยากแล้ว ยังมีปัญหาในเรื่องการแสวงหาพยานหลักฐานของฝ่ายโจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหาย เนื่องจากพยานหลักฐานต่าง ๆ นั้นมักอยู่กับจำเลยคือผู้ก่อมลพิษ หากเกิดกรณีจำเลยไม่ให้ความร่วมมือในการแสวงหาพยานหลักฐาน หรือทำลายพยานหลักฐาน โจทก์ก็จะปราศจากพยานหลักฐานในการนำสืบความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของการกระทำของจำเลย และเป็นการยากในการพิสูจน์ความผิดของจำเลย และในกรณีที่มิแหล่งกำเนิดมลพิษหลายแห่งที่ปล่อยมลพิษลงสู่แหล่งน้ำทำให้เกิดความเสียหาย จะเป็นการยากที่จะพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับสารพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษใด และในปริมาณเท่าใด

ส่วนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์

นอกจากการศึกษาเอกสารเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางน้ำแล้ว เพื่อให้ได้ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมทางด้านมลพิษทางน้ำจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยตรงของเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางน้ำอันจะเป็นข้อมูลสนับสนุนผลการศึกษาศึกษาเอกสาร ผู้ศึกษาจึงได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางน้ำจากหน่วยงานราชการจำนวนทั้งสิ้น 5 ท่าน จาก 5 หน่วยงาน อันประกอบไปด้วย

1) หัวหน้ากลุ่มกฎหมายสิ่งแวดล้อม กองนิติการ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2) ผู้อำนวยการกองนิติการ กรมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม

3) หัวหน้ากลุ่มสิ่งแวดล้อม สำนักสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กระทรวงคมนาคม

4) เจ้าพนักงานประมง สำนักบริหารจัดการด้านการประมง กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5) ผู้อำนวยการศูนย์กฎหมายสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
โดยการสัมภาษณ์ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อประกอบการสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยชุดคำถาม ดังนี้

- 1) โปรดอธิบายลักษณะงานของท่านที่เกี่ยวกับการจัดการปัญหามลพิษทางน้ำ
- 2) จากการที่กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำประกอบด้วยกฎหมายหลายฉบับทำให้เกิดความสับสนและยุ่งยากในการจัดการปัญหามลพิษทางน้ำหรือไม่
- 3) ท่านคิดว่ากฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันเหมาะสมกับการจัดการปัญหามลพิษทางน้ำหรือไม่
- 4) ท่านคิดว่าในปัจจุบันหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการมลพิษทางน้ำมีความซ้ำซ้อนหรือไม่ อย่างไร
- 5) จากการที่มีมาตรฐานควบคุมมลพิษที่แตกต่างกันของแต่ละหน่วยงานทำให้การจัดการปัญหามลพิษทางน้ำประสบปัญหาหรือไม่
- 6) ท่านคิดว่าบทลงโทษต่อผู้กระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

ซึ่งผลของการสัมภาษณ์ผู้ศึกษาได้ถอดคำสัมภาษณ์จากการบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์ประกอบการจดบันทึกและเรียบเรียงได้ดังนี้

ผู้อำนวยการกองนิติการ กรมโรงงานอุตสาหกรรม

ให้ความเห็นในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโรงงาน คือ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ว่าบทบัญญัติของกฎหมายตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 นั้นมีความครบถ้วน ชัดเจน และเหมาะสมเพียงพอต่อการควบคุมมลพิษที่เกิดจากการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวให้อำนาจเจ้าพนักงานตามกฎหมายโรงงานพักใช้ใบอนุญาต หรือเพิกถอนใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานซึ่งสร้างความเสียหายให้แก่ผู้ประกอบการเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้ประกอบการระมัดระวังในการละเมิดกฎหมายดังกล่าว และประกาศที่เกี่ยวข้องรวมทั้งมาตรฐานต่าง ๆ ก็ครบถ้วน สมบูรณ์ หากจะมีปัญหาบ้างก็เกิดจากเจ้าหน้าที่ไม่บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด

ไม่หมั่นตรวจตรา ทำงานเน้นที่การแก้ไขมากกว่าการป้องกันมิให้เกิดการละเมิดกฎหมายสิ่งแวดล้อม เพื่อป้องกันความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม การควบคุมมลพิษที่จะได้ผลจำเป็นที่จะต้องติดตามตรวจสอบโรงงานอุตสาหกรรมอย่างใกล้ชิด สม่าเสมอเป็นประจำ ซึ่งโดยปกติจะมีเรื่องที่เจ้าพนักงานโรงงานดำเนินคดีกับโรงงานประมาณ 600 เรื่องต่อปี แต่จะเป็นความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพียงประมาณร้อยละ 10 ของคดีทั้งหมด โดยที่กองนิติการจะไม่ได้เป็นผู้เข้าไปตรวจโรงงานเอง ส่วนในด้านความซ้ำซ้อนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีความเห็นว่าพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายเฉพาะการบังคับใช้จะนำกฎหมายเฉพาะมาใช้ก่อนหลังจากนั้นหากไม่มีบทบัญญัติที่สามารถนำมาปรับใช้ได้แล้ว จึงนำกฎหมายทั่วไป คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 มาบังคับใช้จึงเห็นว่าประเด็นดังกล่าวไม่เป็นปัญหาและอุปสรรคแต่อย่างใด และในประเด็นความซ้ำซ้อนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำนั้นให้ความเห็นว่าการที่มีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดการตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งเป็นสิ่งที่ดี และให้ความคิดเห็นว่าจากปัญหาการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันเป็นปัญหามาจากการขาดแคลนทรัพยากรในการจัดการสิ่งแวดล้อม และขาดการบริหารจัดการที่ดี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันมีภาระหน้าที่หลากหลายทำให้ไม่สามารถทุ่มเททรัพยากรทั้งหมดที่มีไปกับการตรวจสอบ กำกับดูแล เพื่อการควบคุมมลพิษได้อย่างเต็มที่ หากมีการปรับปรุงการทำงานให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบได้ปฏิบัติงานในหน้าที่หลักของตนอย่างเต็มที่แล้ว ประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายก็จะเพิ่มขึ้น

นายประทีป เจริญทรัพย์ เจ้าพนักงานประมง 5 กลุ่มนิติการ ส่วนบริหารจัดการประมงน้ำจืด สำนักบริหารจัดการด้านการประมง กรมประมง

กรมประมงมีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 ในการตรวจตราและควบคุมผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 สาเหตุของการกระทำผิดตามกฎหมายดังกล่าวส่วนใหญ่มาจากสาเหตุความเห็นแก่ตัวและความขาดจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อผู้กระทำผิด และเห็นว่าการที่มีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำสร้างความสับสนและหากเกิดกรณีที่มีผู้รับผิดชอบหลายคนอาจทำให้เกิดการเกี่ยงกันรับผิดชอบ และเห็นว่ากฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่เหมาะสมต่อสถานการณ์มลพิษในปัจจุบัน ส่วนการจัดการปัญหามลพิษทางน้ำโดยหน่วยงานภาครัฐมีหน่วยงานมากมายที่เกี่ยวข้องและมีบางส่วนที่มีอำนาจหน้าที่ซ้ำซ้อนกันและมีหลายหน่วยงานที่นอกจากจะต้องมีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายของตนแล้วยังต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอื่นตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายนั้น ๆ กำหนด และหนึ่งในปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย คือ การที่แต่ละหน่วยงานต่างออกมาตรฐานคุณภาพน้ำทั้งของตนขึ้นมาใช้ ส่วนทางด้านบทลงโทษในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 นั้น

ยังดำเนินไปไม่เหมาะสมเพราะไม่ทำให้เกิดความเกรงกลัวกฎหมาย สถิติการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 ในปี พ.ศ. 2544 จำนวน 6 คดี มีผู้กระทำผิด 12 ราย ปี พ.ศ. 2545 จำนวน 10 คดี มีผู้กระทำผิด 14 ราย ปี พ.ศ. 2546 จำนวน 7 คดี มีผู้กระทำผิด 9 ราย ปี พ.ศ. 2547 จำนวน 3 คดี มีผู้กระทำผิด 5 ราย ปี พ.ศ. 2548 จำนวน 7 คดี มีผู้กระทำผิด 10 ราย

ผู้อำนวยการส่วนสิ่งแวดล้อม สำนักสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี

กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมมลพิษทางน้ำตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. ตามมาตรา 119 มาตรา 119 ทวิ และมาตรา 204 ซึ่งปัญหาในการบังคับใช้มาตรา 119 คือ การพิสูจน์ความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมจากการกระทำผิดตามมาตรา 119 เพื่อให้ผู้กระทำผิดชดใช้ความเสียหายดังกล่าว ในทางปฏิบัติไม่สามารถพิสูจน์ได้เนื่องจากเมื่อน้ำทิ้งหรือของเสียที่ถูกปล่อยลงสู่ลำนํ้าจะเจือจางไปกับน้ำและหากลำนํ้ามีความสามารถในการรองรับน้ำเสียปริมาณมากก็จะไม่สามารถพิสูจน์ถึงความเสียหายได้ ในปัจจุบันกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีใช้วิธีการคำนวณว่าจากปริมาณน้ำเสียที่ปล่อยออกไปหากผู้กระทำผิดจะต้องทำการบำบัดก่อนปล่อยแล้วจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเท่าไร แต่การพิสูจน์ด้วยวิธีการดังกล่าวศาลพิจารณาเห็นว่าไม่ใช่ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงจากการบำบัดความเสียหายที่เกิดขึ้นแกสิ่งแวดล้อมจากการกระทำของผู้กระทำผิด จึงไม่สามารถนำมาใช้ได้ แต่อย่างไรก็ตามบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. มีข้อดีที่ช่วยในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่คือ บัญญัติให้มีการชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากการกระทำผิดไว้ด้วย ส่วนปัญหาอีกประการ คือ การพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำผิดนั้นเป็นการยากเพราะต้องอาศัยพยานหลักฐานว่ามีการปล่อยทิ้งของเสียจริง ซึ่งที่ผ่านมากรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีอาศัยพยานบุคคลในการนำสืบ และในกรณีที่เกิดภาวะมลพิษในทะเล กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น อาทิเช่น กองทัพเรือในการตรวจตราและจัดมลพิษดังกล่าว เนื่องจากกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีขาดแคลนอุปกรณ์และกำลังคนในการลาดตระเวนตรวจตราทางทะเล ส่วนในด้านความเห็นเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนของกฎหมายนั้น เห็นด้วยแต่คิดว่ามีข้อดีคือหลายหน่วยงานจะได้ช่วยกันแก้ไขปัญหา และการจัดการมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่ไม่แน่นอนควรใช้วิธีการจัดการไม่ใช่การปราบปรามและให้ความเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยว่ายังขาดบทบัญญัติที่เปิดช่องให้หน่วยงานออกประกาศข้อกำหนดในการควบคุมมลพิษได้เอง

หัวหน้าฝ่ายกฎหมายสิ่งแวดล้อม กองนิติการ กรมควบคุมมลพิษ

กรมควบคุมมลพิษในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการบังคับใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 มีภารกิจเกี่ยวกับการกำกับ ดูแล อำนวยการ ประสานงาน ติดตามและประเมินผล เกี่ยวกับการฟื้นฟู คุ้มครองและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในส่วนการควบคุมมลพิษทางน้ำนั้นกรมควบคุมมลพิษ ได้จัดทำมาตรฐานคุณภาพแหล่งน้ำและมาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายในส่วนของกรมควบคุมมลพิษ คือ เรื่องอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ซึ่งในปัจจุบันแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของกรมควบคุมมลพิษ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมีการออกคำสั่งมากมายตั้งแต่คำสั่งที่มีผลกระทบน้อยจนกระทั่งการสั่งปิดโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งในทางปฏิบัติไม่มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนว่าเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษว่าระดับใดที่มีอำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งชั้นใด ปัญหาดังกล่าวทำให้เจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อยขาดความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ว่าการออกคำสั่งต่อสถานประกอบการระดับใดที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน ส่วนในเรื่องมาตรฐานการระบายน้ำทิ้งลงสู่แหล่งน้ำเห็นว่าไม่ควรกำหนดโดยที่ไม่ได้คำนึงถึงความสามารถในการรองรับของเสียของแหล่งน้ำนั้น ๆ และเห็นควรให้มีการใช้ระบบการให้ใบอนุญาตในการระบายน้ำทิ้งจากสถานประกอบการตามลำน้ำต่าง ๆ โดยการอนุญาตดังกล่าวจะคำนึงถึงสถานที่ตั้ง สภาพลำน้ำประกอบกัน เพื่อที่จะควบคุมมิให้การระบายน้ำทิ้งส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำโดยรวม และในด้านการติดตามตรวจสอบการกระทำผิดกฎหมายสิ่งแวดล้อมควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังปัญหาสิ่งแวดล้อมของแต่ละชุมชน โดยการให้มีอาสาสมัครเฝ้าระวังสิ่งแวดล้อมแจ้งเรื่องราวการก่อให้เกิดมลพิษให้เจ้าหน้าที่ทราบและให้ชุมชนมีอำนาจในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของตนเอง

ผู้อำนวยการศูนย์กฎหมายสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

อำนาจหน้าที่ในส่วน of กระทรวงสาธารณสุข มีกรมอนามัยเป็นกรมที่ดูแลเรื่องอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะดูแลงานด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพโดยภาพรวม แต่เดิมกรมอนามัยมีกิจกรรมที่ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องมลพิษทางน้ำค่อนข้างจะกว้างขวาง มีทั้งการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำธรรมชาติในแหล่งน้ำต่าง ๆ มีการดำเนินการปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียของโรงพยาบาล แล้วก็มีพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 อีกฉบับหนึ่งที่เป็นกฎหมายในการควบคุมดูแล แต่หลังจากการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ในปี พ.ศ. 2545 ภารกิจในด้านสิ่งแวดล้อมของกรมอนามัยก็ได้

เปลี่ยนแปลงไป ในส่วนแรก คือ การเฝ้าระวังสภาวะน้ำธรรมชาติในแหล่งน้ำธรรมชาติ ในปัจจุบันได้ถ่ายโอนไปอยู่ที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้ว ส่วนที่สองน้ำเสียของโรงพยาบาลโดยสภาพของโรงพยาบาลยังคงอยู่ที่กระทรวงสาธารณสุข เพราะฉะนั้นการจัดการน้ำเสียก็ยังคงเป็นหน้าที่ของโรงพยาบาลต่าง ๆ ตามหน่วยงานย่อย กรมอนามัยเป็นเพียงแค่คอยสนับสนุนให้โรงพยาบาลมีการดำเนินการจัดการเรื่องน้ำเสียของโรงพยาบาลให้ถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนดสมัยก่อนที่จะมีการปฏิรูประบบราชการ กรมอนามัยมีงบประมาณในการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสียให้กับโรงพยาบาลต่าง ๆ แต่พอถ่ายโอนไปแล้วเลยไม่มีงบประมาณชัดเจนขึ้น เลยทำให้ระบบบำบัดน้ำเสียของโรงพยาบาลแต่ละแห่งดำเนินการไปตามงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ส่วนทางด้านน้ำเสียจากโรงพยาบาล ปัจจุบันกรมอนามัยก็ดูแลและเป็นหน่วยงานหนึ่งที่เกิดน้ำเสีย ก็ต้องดำเนินการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก ส่วนที่สามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่กระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการทางเราออกกฎกระทรวงเมื่อมีการออกกฎกระทรวงที่ไหน ท้องถิ่นก็ต้องเอาไปบังคับใช้ กฎกระทรวงที่ออกมาในขณะนี้ก็มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับน้ำเสีย จริง ๆ แล้วไม่ได้กำหนดไว้ ชัดเจน ก็มียุเฉพาะเรื่องของกฎกระทรวงในเรื่องกิจการที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

กฎหมายสาธารณสุขมีประเด็นสำคัญคือเรื่องของกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ มีทั้งหมด 133 ประเภทกิจการ ซึ่งประกาศก็จะมีประเภทกิจการจำนวนมาก กิจการเหล่านี้ถ้าล่วงไปถึงสถานประกอบการไปกระทั่งถึงเป็นกิจการโรงงานอุตสาหกรรมได้ กิจการเหล่านี้ก็จะถูกควบคุมโดยท้องถิ่น ภาคท้องถิ่นก็จะไปออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดให้เป็นกิจการที่ต้องควบคุมตามมาตรา 32 แล้วท้องถิ่นก็ต้องวางกติกา ซึ่งกติกาพวกนี้ก็มีเรื่องน้ำเสียอยู่ด้วย ในส่วนนี้ถ้าไปดูข้อบัญญัติท้องถิ่นโดยทั่วไป กรมอนามัยไม่ได้ออกข้อบัญญัติส่วนกลางไป ข้อบัญญัติท้องถิ่นโดยทั่วไปก็มีเรื่องจะต้องมีระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งต้องมีเกณฑ์การบำบัดให้อยู่ในเกณฑ์ที่มีการควบคุมที่ได้มาตรฐานอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานน้ำทิ้งตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม โดยสภาพจึงไม่ได้มีการกำหนดเกณฑ์ขึ้นมาใหม่ จึงอิงเกณฑ์ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่ใช้มาตรการในการควบคุมกิจการในฐานะที่เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพซึ่งกระบวนการการควบคุมของท้องถิ่นก็มีอยู่ 2-3 ขั้นตอน ขั้นตอนแรก คือเรื่องของการพิจารณาอนุญาต คือกรณีที่ท้องถิ่นกำหนดให้กิจการใด เช่น โรงงานขนมจีน โรงงานทำเส้นก๋วยเตี๋ยว โรงเลี้ยงไก่ โรงเลี้ยงสุกร หรือโรงงานผลิตแป้ง ที่เป็นกิจการต้องควบคุม ก็จะมีผลทำให้กิจการนั้นต้องมาขออนุญาตจากท้องถิ่น แล้วท้องถิ่นก็จะไปพิจารณาองค์ประกอบของการประกอบกิจการว่ามีความเสี่ยงในเรื่องใดบ้างที่ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านสุขภาพก็จะไปแนะนำให้ปรับปรุงแก้ไข ถ้าไม่มีอะไรก็อนุญาตให้ประกอบกิจการ ขั้นตอนที่สอง คือขั้นตอนของการกำหนดกฎเกณฑ์ในเรื่องของน้ำทิ้งน้ำเสีย

มีรายงานน้ำ มีเรื่องของบ่อน้ำบาดาลไขมันแล้วแต่กรณี ขึ้นอยู่กับว่าเป็นกิจการประเภทไหนซึ่งก็สามารถกำหนดได้ อันนี้ก็จะถือว่าเป็นข้อบัญญัติของท้องถิ่นซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายท้องถิ่น กรณีที่กิจการใดที่มีการดำเนินการแล้ว ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดดังกล่าวนี้ ก็จะกลายเป็นความผิด มีการกำหนดบทลงโทษตามกฎหมายต่าง ๆ ส่วนขั้นตอนที่สามก็คือการควบคุมดูแล ซึ่งก็จะเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานท้องถิ่น และมีเจ้าพนักงานสาธารณสุขอีกคนหนึ่ง และมีผู้ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งอีกคนหนึ่ง รวมเป็นทั้งหมดมี 3 คน ซึ่ง 3 คนนี้ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายสาธารณสุขที่จะมีบทบาทในการเข้าไปตรวจสอบ หากพบว่ามีการปฏิบัติไม่ถูกต้อง คนที่มีอำนาจในการออกคำสั่งก็คือเจ้าพนักงานท้องถิ่นเพียงคนเดียวที่มีอำนาจในการออกคำสั่ง ส่วนเจ้าพนักงานสาธารณสุขจะออกคำสั่งได้เฉพาะในกรณีที่มีการกระทำที่ฝ่าฝืนนั้นเป็นอันตรายอย่างร้ายแรง โดยหลักก็คือต้องแจ้งให้ทางท้องถิ่นเป็นผู้ออกคำสั่ง และในการออกคำสั่ง ก็จะกำหนดไว้ว่าการออก คำสั่ง ครั้งหนึ่งนั้นให้ปรับปรุงแก้ไขได้ โดยให้เวลาตามสมควร ถ้าไม่แก้ไขตามเวลาที่กำหนด ก็ให้ออกคำสั่งให้หยุดกิจการได้ แต่ในกรณีที่กิจการเหล่านี้มีใบอนุญาต ปรกติก็จะออกคำสั่งให้พักใช้ใบอนุญาต ซึ่งพักใช้ก็คือให้หยุด แล้วก็จะมีการกำหนดระยะเวลาการพักใช้ใบอนุญาต โดยให้พักใช้ได้ไม่เกิน 15 วัน คือภายใน 15 วันจะต้องไปแก้ไข ซึ่งการสั่งพักใช้ใบอนุญาตนั้นกฎหมายบอกว่าสั่งพักใช้ใบอนุญาตต่อเนื่องกันได้ และเมื่อต่อเนื่องกัน 2 ครั้งแล้วยังไม่แก้ไข ก็ให้สั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้ คือให้หยุดกิจการไปเลย ทำให้ประกอบกิจการไม่ได้อีกอย่างน้อย 1 ปี ทั้งหมดนี้ก็คือการดำเนินงานของสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุขก็จะมีบทบาทเพียงแค่นี้ติดตามกำกับให้ท้องถิ่นปฏิบัติตามกฎหมาย สองคือคอยให้คำปรึกษาแนะนำ ทั้งในเชิงวิชาการและในเชิงข้อกฎหมาย ส่วนเรื่องปัญหาของท้องถิ่นในการบังคับใช้กฎหมายนั้น ก็มีอยู่บ้าง คือปัญหาในเรื่องของโรงเลี้ยงหมู โรงฆ่าสัตว์ โรงเลี้ยงสัตว์ ซึ่งปัญหาที่พบก็คือมีกลิ่นเหม็น น้ำเสียที่เกิดขึ้นไม่ได้มีการบำบัด หรือกรณีน้ำเสียจากหมู่บ้านจัดสรรปล่อยออกไปสู่แหล่งน้ำสาธารณะของชุมชน ซึ่งปัญหาของโรงเลี้ยงสัตว์นั้น ก็จะมีการแนะนำตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น คือใช้มาตรการในการควบคุม เว้นแต่ถ้าท้องถิ่นนั้นยังไม่ได้ออกประกาศหรือข้อบัญญัติควบคุม ก็ให้ใช้มาตรการของเหตุรำคาญ คือมีกลิ่นเหม็นจนทำให้เกิดความไม่ปกติของชุมชน จนดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนตามปกติไม่ได้ และมีเหตุที่สองคือน้ำเสียที่ปล่อยไปนั้นไปปนเปื้อนอยู่ในแหล่งน้ำสาธารณะของชุมชนจนคนในชุมชนไม่สามารถใช้ได้ อย่างนี้ก็เข้าเหตุรำคาญได้ แต่ถ้าชุมชนมีเรื่องระบบน้ำประปาอยู่แล้ว และแหล่งน้ำสาธารณะนั้นก็ไม่ได้ใช้ในการอุปโภคบริโภคแล้ว แต่ใช้ในการเกษตร ก็จะไม่เข้าข่ายตามกฎหมายสาธารณสุขที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ แต่ถือว่าผิดกฎหมายสิ่งแวดล้อม ส่วนกรณีของเรื่องบ้านจัดสรรก็มีปัญหาในการใช้กฎหมายอยู่บ้างคือกฎหมายสาธารณสุขไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องของน้ำเสียโดยตรง แต่ใช้คำว่าสิ่งปฏิกูลที่มาจากครัวเรือนบ้านเรือน ซึ่งคำว่าสิ่งปฏิกูลนั้น

เราก็ให้คำนิยามว่าหมายถึงอุจจาระ ปัสสาวะ หรือสิ่งโสโครกที่มีกลิ่นเหม็น จึงทำให้ไม่มีความชัดเจนว่าน้ำเสียที่ไหลทิ้งจากบ้านเรือนถือว่าเป็นสิ่งปฏิกูลหรือเปล่า อย่างไรก็ตามกรมอนามัยเคยมีคำวินิจฉัย แม้ว่าจะไม่ได้เป็นคำวินิจฉัยอย่างชัดเจน แต่กรมอนามัยก็เคยแนะนำไปว่าเป็นหน้าที่ของท้องถิ่นที่จะวางกฎเกณฑ์ว่าด้วยเรื่องของรางระบายน้ำหรือท่อระบายน้ำ และยังมีกฎหมายอื่น เช่นกฎหมายรักษาความสะอาดเข้าไปเกี่ยวข้องได้ด้วย จึงทำให้ท้องถิ่นนำกฎหมายอื่นไปใช้ได้ด้วย ซึ่งกฎหมายสาธารณสุขไม่ได้ถูกใช้โดยตรง แต่ไปอิงกับกฎหมายอื่น เช่น กฎหมายรักษาความสะอาด หรือกฎหมายสิ่งแวดล้อมด้วย และท้องถิ่นก็มีอำนาจในการดูแล ถ้าน้ำเสียที่ออกมาจากบ้านเรือนก่อให้เกิดผลกระทบที่เป็นเหตุแห่งความรำคาญ กรณีที่มีการร้องเรียนว่าหมู่บ้านจัดสรรซึ่งมีปริมาณของน้ำมากไหลมารวมกันแล้วปล่อยลงไปกรมอนามัยจึงใช้มาตรการเรื่องเหตุแห่งความรำคาญเป็นหลักในการควบคุม กฎหมายสิ่งแวดล้อมนั้นกำหนดแต่มาตรฐานน้ำทิ้งจากอาคาร ไม่ได้กำหนดเรื่องครัวเรือน จึงทำให้กฎเกณฑ์ที่กำหนดมานั้นไม่มีผลบังคับใช้กับประชาชนที่เป็นครัวเรือน แต่ตัวบทที่ชัดเจนที่สุดของปัญหามลพิษทางน้ำก็คือกฎหมายสิ่งแวดล้อมนั่นเอง เพียงแต่ว่าตีกรอบแค่เรื่องอาคารขนาดใหญ่ อีกเรื่องหนึ่งก็คือ แผนสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งกำหนดว่าให้ท้องถิ่นใหญ่ ๆ สร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือแยก ซึ่งจริง ๆ แล้วไม่ได้ใช้กฎหมาย แต่ใช้แผนจัดการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมาสนับสนุนงบประมาณในการจัดการส่วนท้องถิ่น จึงมีประเด็นขึ้นมาว่าประชาชนเมื่อปล่อยน้ำเสีย แล้วมาใช้ระบบบำบัดน้ำเสียต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างไรหรือไม่ นั่นก็ยังไม่ชัดเจน แต่โดยระบบของกฎหมายสิ่งแวดล้อมนั้น มีการกำหนดอัตราค่าบริการว่าจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเท่าไรอย่างไร ส่วนของกระทรวงสาธารณสุขมีแค่เรื่องรับทำการขนส่งสิ่งปฏิกูลมูลฝอย ยังไม่มีเรื่องน้ำเสีย เพราะยังไม่ชัดเจนว่าน้ำเสียจากบ้านเรือนเป็นสิ่งปฏิกูลหรือไม่ ในเรื่องของข้อดีของกฎหมายสาธารณสุขที่เข้าถึงแต่ละหน่วยของชุมชนท้องถิ่นนั้น ในเชิงการจัดการในภาพรวม ในการวางระบบท่อทั้งหลายนั้น จริง ๆ แล้วกฎหมายสาธารณสุขไม่ได้พูดถึง แต่เป็นหน้าที่ของท้องถิ่นซึ่งท้องถิ่นก็ต้องจัดการในภาพรวมไปด้วยโดยปริยาย เลยทำให้มีปัญหาว่าถ้าพูดถึงเรื่องการจัดการน้ำเสียทั้งระบบจริง ๆ แล้วกลายเป็นว่าไปอยู่กับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยองค์การจัดการน้ำเสียซึ่งมีปัญหา เพราะยังไม่มีความสามารถไปจัดการทั่วทั้งประเทศได้ จึงต้องไปอาศัยท้องถิ่น และปัญหาของท้องถิ่นก็คือบางครั้งไม่พร้อม เพราะฉะนั้นทุกอย่างก็อยู่ที่ท้องถิ่นเป็นหลัก กระทรวงสาธารณสุขก็เป็นส่วนหนึ่งที่ไปช่วย แต่อาจมีโทษน้อย ไม่เหมือนการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงลงมาจัดการเองซึ่งจะเกิดความรวดเร็ว ในฐานะที่ผมดูแลกฎหมายสาธารณสุข ผมยังไม่พอใจนักกับผลการที่ท้องถิ่นนำกฎหมายสาธารณสุขไปใช้ คือท้องถิ่นนำกฎหมายสาธารณสุขไปใช้น้อยมาก จึงทำให้การนำกฎหมายสาธารณสุขไปใช้เกือบประโยชน์ยังไม่สมประโยชน์เท่าที่ควร ซึ่งอาจมีหลายเหตุผล เหตุผลประการที่หนึ่งก็คือความพร้อมของท้องถิ่นยัง

ไม่พร้อม ทั้งในแง่ของกลไกและกำลังพลที่มียังค่อนข้างจะมีปัญหาอยู่ ความไม่พร้อมประการที่สองคือความไม่พร้อมของผู้บริหาร คือผู้บริหารยังไม่เข้าใจบ้าง ไม่รู้เรื่องกฎหมายจึงไม่มั่นใจ ประการที่สามเป็นเรื่องระบบของท้องถิ่นที่เป็นการเลือกตั้งจากท้องที่ ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีก็คือทำให้ผู้บริหารต้องใส่ใจประชาชน แต่ข้อเสียกลับกลายเป็นว่าผู้บริหารไม่กล้าทำอะไรเลยเพราะกลัวเสียคะแนนเสียงจากประชาชน ซึ่งปัญหาทั้งหมดนี้ผมคิดว่าสังคมไทยต้องใช้เวลาในการปรับตัว ส่วนอื่น ๆ ก็จะเป็นเรื่องของผู้ประกอบการยังไม่ให้ความเชื่อถือกับท้องถิ่น ท้องถิ่นก็เลยไม่มีความมั่นใจในการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ประกอบการ จึงไม่เกิดการบังคับใช้เท่าที่ควร ในด้านปัญหามลพิษทางน้ำจากชุมชนผมคิดว่าปัญหาน้ำเสียในชุมชนยังเป็นปัญหาน้อย แต่ที่เป็นปัญหามากคือโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งโรงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนที่ก่อให้เกิดมลพิษค่อนข้างรุนแรงและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมรุนแรงมาก แต่เมื่อเข้าไปจัดการกลับไปพุ่งเป้ากับชุมชนขนาดใหญ่มากเกินไป ส่วนที่ต้องจัดการมากกว่านั้นคือโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งรัฐเข้าไปเข้มงวดเรื่องนี้น้อยเกินไป เลยทำให้เกิดผลพวงต่อระบบนิเวศในภาครวมจากน้ำเสียมาก และในเรื่องของเกษตรกรรม ปัญหาของเรื่องเกษตรกรรมคือเรื่องของการใช้สารเคมีมากจนไปกระทบต่อแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งทั้งหมดนี้ความจริงแล้วก็เป็นเรื่องนโยบายของรัฐที่จะควบคุมเกี่ยวกับเรื่องของการนำเข้าวัตถุดิบอันตรายและการควบคุมการใช้สารเคมีอันตรายในเกษตรกรรม แต่มาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ของรัฐยังไม่มีประสิทธิภาพพอ ความเห็นในเรื่องของโทษที่มีนั้น ผมเห็นว่าประเทศไทยยังไม่ได้ใช้กฎหมายนี้เท่าที่ควร คือโทษตามกฎหมายนี้ถือว่าน้อย คือโทษสูงสุดของกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพนั้นคือจำคุก 6 เดือน ปรับ 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับเท่านั้น แต่โทษของอุตสาหกรรมปรับเป็นแสน โทษจำคุกเป็นปี แต่ไม่ทราบว่าความจริงนั้นมีการบังคับใช้กันอย่างไร คือโทษจะเหมาะสมแล้วหรือไม่อยู่ที่การบังคับใช้มากกว่า ส่วนปัญหาเรื่องการประสานงานนั้น จะมีในส่วนของท้องถิ่นมากกว่า คือส่วนดำเนินงานในส่วนกลางนั้น กรมอนามัยก็มีข้อจำกัดในการที่จะไปช่วยท้องถิ่น จึงช่วยได้ไม่มากนัก ท้องถิ่นต้องการความช่วยเหลือจากนักวิชาการ คือท้องถิ่นเองอาจจะมีอำนาจ แต่ไม่มีความรู้ และความช่วยเหลือจากกรมส่วนกลางที่มีอำนาจตามกฎหมาย โดยเฉพาะกรมโรงงานอุตสาหกรรมที่จะไปช่วยเหลือ ไม่ใช่การโยนภาระให้กับท้องถิ่น เพราะกรมโรงงานมีอำนาจโดยตรง ในขณะที่กรมอนามัยไม่ได้มีอำนาจโดยตรง

จากบทสัมภาษณ์ข้างต้นผู้ศึกษาได้วิเคราะห์เพื่อสรุปประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ประเด็นลักษณะงานของผู้ให้สัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหามลพิษทางน้ำ

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้อธิบายลักษณะงานของตนซึ่งเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการที่ตนสังกัดโดยมีความหลากหลายตามภารกิจของตน อาทิเช่น กองนิติการ กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม มีหน้าที่ในการดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน ซึ่งการดำเนิน

คดีดังกล่าวจึงเป็นไปในลักษณะการดำเนินการต่อจากเจ้าพนักงานโรงงานที่ได้ตรวจโรงงานตาม วาระหรือรับแจ้งเรื่องร้องเรียนแล้วเข้าไปดำเนินการต่อโรงงานที่กระทำผิดตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 โดยที่กองนิติการไม่ได้เป็นผู้เข้าไปดำเนินการตรวจสอบเองหากแต่มีหน้าที่ในการดำเนินการ ทางคดีในการฟ้องร้องตามกฎหมายต่อโรงงานที่กระทำผิด และเปรียบเทียบปรับ หรือหน้าที่ในการ กำกับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบังคับใช้กฎหมายและให้ข้อเสนอแนะด้านกฎหมายแก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ของศูนย์กฎหมาย สาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น

2. ประเด็นผลของการที่มีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหามลพิษ ทางน้ำต่อการปฏิบัติงาน

พบว่าหนึ่งในห้าท่านให้ความเห็นว่ากฎหมายสิ่งแวดล้อมไม่มีความซ้ำซ้อนและไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายแต่อย่างใด โดยให้เหตุผลว่ากฎหมายที่ตนใช้บังคับอยู่นั้น เป็นกฎหมายเฉพาะในการปฏิบัติก็ต้องใช้กฎหมายเฉพาะก่อนหากไม่มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้ แล้วจึงใช้กฎหมายทั่วไป เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 มาบังคับใช้ ส่วนอีกสี่ท่านให้ความเห็นว่ากฎหมายสิ่งแวดล้อมนั้นมีความซ้ำซ้อนเพราะมีการตรา กฎหมายขึ้นมาบังคับใช้ในวัตถุประสงค์เพื่อการควบคุมมลพิษเหมือนกันในหลายหน่วยงาน แต่ ผลกระทบต่อการปฏิบัติงานนั้นยังเกิดขึ้นน้อยเนื่องจากใช้การประสานงานระหว่างหน่วยงานมา ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว

3. ประเด็นความเหมาะสมของกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษ ทางน้ำในปัจจุบัน

พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์จำนวนสามในห้าท่านให้ความเห็นว่ากฎหมายสิ่งแวดล้อมที่ เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำในปัจจุบันไม่เหมาะสมต่อการนำมาใช้เพื่อการจัดการปัญหา มลพิษทางน้ำ โดยให้เหตุผลว่ามีบทบัญญัติของกฎหมายหลายประการที่ก่อให้เกิดปัญหาในการ บังคับใช้ เช่น พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 มิได้ให้อำนาจกรมการขนส่ง ทางน้ำและพาณิชย์ในการออกระเบียบหรือประกาศเพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น ส่วนอีกสองท่านที่ให้ความเห็นว่ากฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษทางน้ำนั้นมีความเหมาะสม นั้นให้เหตุผลว่าพระราชบัญญัติโรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ผิดอันเป็นการก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรมครอบคลุมทุกประการสามารถนำ มาปรับใช้ได้ และให้อำนาจเจ้าพนักงานโรงงานในการสั่งปิดหรือเพิกถอนใบอนุญาตประกอบการ รวมทั้งมีโทษปรับที่รุนแรง อันส่งผลร้ายแรงต่อผู้ประกอบการโรงงาน สามารถนำกฎหมายดังกล่าว มาควบคุมการก่อให้เกิดมลพิษจากโรงงานได้

4. ประเด็นหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการมลพิษทางน้ำมีความซ้ำซ้อน

พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์สองท่านให้ความเห็นว่าหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางน้ำในปัจจุบันนั้นไม่มีความซ้ำซ้อน เนื่องจากการปฏิบัติ นั้นมีความแตกต่างและมีขอบเขตในการปฏิบัติของแต่ละหน่วยงานอยู่ หากจะมีความเกี่ยวข้องกัน บ้างก็เพียงเล็กน้อย การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานนั้นก็ไม่มีปัญหาเนื่องจากแต่ละหน่วยงานก็ จะรับผิดชอบงานในภาระหน้าที่ของตน โดยการปฏิบัตินั้นเป็นรูปแบบสายพานหากมีกรณีที่ต้องส่ง ต่องานกัน โดยไม่เข้าไปก้าวก่าย และเห็นว่ากรณีที่หน่วยงานหลายหน่วยเกี่ยวข้องกับการควบคุม มลพิษทางน้ำจะเป็นการช่วยกันทำงานแก้ไขปัญห เพราะการแก้ไขปัญหาล้างสิ่งแวดล้อมนั้นไม่สามารถ ที่จะดำเนินการได้โดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงลำพัง เนื่องจากปัญหาความขาดแคลน ทรัพยากรในการจัดการประกอบกับปัญหาล้างสิ่งแวดล้อมมีเป็นจำนวนมากและมีแหล่งกำเนิดมลพิษ จำนวนมากกระจายอยู่ทั่วไปยากต่อการควบคุม ส่วนอีกสองท่านที่ให้ความเห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการปัญหามลพิษทางน้ำมีความซ้ำซ้อน ให้เหตุผลว่ามีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่มี หน้าที่เหมือนกันและมีอำนาจในการควบคุมมลพิษตามกฎหมายเหมือนกัน หากเกิดกรณีการก่อกมลพิษ ขึ้นกรณีหนึ่ง หน่วยงานเหล่านี้ก็จะใช้อำนาจของตนในการจัดการปัญหาเหล่านั้นแบบต่างคนต่างทำ เพราะทุกหน่วยงานต่างก็มีอำนาจเหมือนกัน และที่ผ่านมามีการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานก็มี ปัญหาเนื่องจากขาดการประสานงานกัน และแต่ละหน่วยงานก็มีแนวทาง รูปแบบในการบังคับใช้ กฎหมายแตกต่างกัน

5. ประเด็นมาตรฐานควบคุมมลพิษที่แตกต่างกันของแต่ละหน่วยงาน

พบว่าหนึ่งท่านจากผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งห้าท่าน ให้ความเห็นว่ากรณีที่มาตรฐานควบคุม มลพิษที่แตกต่างกันของแต่ละหน่วยงานเป็นปัญหาในการปฏิบัติงานในแง่ความน่าเชื่อถือของการ ตรวจสอบน้ำทั้งจากแหล่งกำเนิดหรือการตรวจสอบภาวะมลพิษในแหล่งน้ำหากมีการตรวจสอบโดย หลายหน่วยงาน ส่วนอีกสามท่านที่ให้ความเห็นว่ามาตรฐานควบคุมมลพิษที่แตกต่างกันของแต่ละ หน่วยงานไม่เป็นปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายนั้น โดยท่านหนึ่งให้ความเห็นว่าเนื่องจากมาตรฐาน น้ำทิ้งที่หน่วยงานของตนใช้อยู่มีค่ามาตรฐานเดียวกับค่ามาตรฐานน้ำทิ้งตามประกาศคณะกรรมการ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพียงแค่นำมาประกาศใช้เป็นค่ามาตรฐานน้ำทิ้งของหน่วยงานของตนเท่านั้น ส่วนอีกสองท่านให้ความเห็นว่าหน่วยงานของตนนั้นใช้ค่ามาตรฐานน้ำทิ้งตามประกาศคณะกรรมการ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติในการบังคับใช้โดยไม่ได้ออกมาตรฐานน้ำทิ้งของตนและไม่ได้นำมาตรฐานน้ำทิ้ง ของตนมาบังคับใช้

6. ประเด็นความเหมาะสมของบทลงโทษต่อผู้กระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำ

พบว่าหนึ่งในสามท่านให้ความเห็นว่าบทลงโทษต่อผู้กระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำนั้นยังไม่เหมาะสมเพราะผลกระทบจากการกระทำผิดสร้างความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าโทษที่ผู้กระทำผิดได้รับ ส่วนอีกสามท่านเห็นว่าบทลงโทษต่อผู้กระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำนั้นเหมาะสม โดยให้เหตุผลว่าพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มีทั้งโทษปรับที่สูง และยังมีบทลงโทษเพิกถอนใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานซึ่งสร้างความเสียหายอย่างมากแก่ผู้ประกอบการ และการเรียกค่าเสียหายทางแพ่งก็เป็นบทลงโทษที่เพียงพอ

ส่วนที่ 3 อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาที่ได้รับทั้งจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านการควบคุมมลพิษทางน้ำข้างต้น ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่อันเกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายในปัจจุบันสองประการ คือ การขาดความเป็นเอกภาพของกฎหมาย และจากบทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหามลพิษทางน้ำ โดยผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่ได้รับมาสรุปและอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

1. การขาดความเป็นเอกภาพของกฎหมาย
2. บทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหามลพิษทางน้ำ

การขาดความเป็นเอกภาพของกฎหมาย

จากผลการศึกษา การขาดความเป็นเอกภาพของกฎหมายเป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นและเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายประสบในการปฏิบัติงานซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการตีความกฎหมาย การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่และความลักลั่นในการบังคับใช้กฎหมายสร้างความไม่เป็นธรรมในการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือควบคุมทางสังคม การขาดความเป็นเอกภาพของกฎหมายเกิดจากการที่มีการตรากฎหมายขึ้นมาบังคับใช้เป็นจำนวนมากและขาดแนวความคิดร่วมในการบัญญัติกฎหมายรวมทั้งการบัญญัติกฎหมายแต่ละฉบับขึ้นมานั้นมีวัตถุประสงค์แตกต่างทั้งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมมลพิษหรือปกป้องสิ่งแวดล้อมโดยตรง ดังเช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 และที่มีวัตถุประสงค์หลักในการกำกับดูแลการประกอบกิจกรรมอื่น โดยเฉพาะแต่มีบทบัญญัติบางประการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษ ดังเช่น พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 สาเหตุดังกล่าวทำให้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากมี

บทบัญญัติในเรื่องเดียวกันแตกต่างกัน อาทิเช่น การบัญญัติลักษณะที่เป็นความผิดว่าด้วยการก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ กฎหมายแต่ละฉบับก็บัญญัติไว้แตกต่างกัน การบัญญัติสภาพบังคับไว้แตกต่างในความผิดลักษณะเดียวกัน และการให้อำนาจเจ้าพนักงานตามกฎหมายแตกต่างกัน

ปัญหาการขาดความเป็นเอกภาพของกฎหมายก่อให้เกิดอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแล และควบคุมแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำ เกิดความซ้ำซ้อนของอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตามกฎหมายต่าง ๆ และสร้างปัญหาในการตีความและการนำกฎหมายมาบังคับใช้ จากการศึกษาพบว่า การขาดความเป็นเอกภาพของกฎหมาย ประกอบด้วยปัญหา 2 ประการ

1. ปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมาย
2. ปัญหามาตรฐานน้ำทิ้งที่ซ้ำซ้อน
1. ปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

ปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมายนั้น ผู้ศึกษาพิจารณาในแง่การใช้บังคับกฎหมาย ต่อแหล่งกำเนิดมลพิษซึ่งพบว่า มีกฎหมายที่ใช้บังคับกับแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทหนึ่ง ๆ จำนวนหลายฉบับ การที่มีกฎหมายจำนวนมากเช่นนี้ในการบังคับใช้แก่ประชาชนทำให้เป็นภาระต่อประชาชนที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายทุกฉบับที่เกี่ยวข้อง และเจ้าของสถานประกอบการก็ต้องประสบกับการแบกภาระต้นทุนในการจัดการน้ำเสียของตนให้เป็นไปตามกฎหมายทุกฉบับที่เกี่ยวข้อง ซึ่งที่ผ่านมาในด้านความรู้ความเข้าใจของประชาชนและผู้ประกอบการที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายก็ไม่ได้ได้รับความสนใจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจในหน้าที่ของประชาชนและผู้ประกอบการที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมอันเป็นสาเหตุหนึ่งของการละเมิดกฎหมายสิ่งแวดล้อม ปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมายนอกจากจะกระทบต่อประชาชนแล้วยังส่งผลในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมด้วย คือ ความสับสนในอำนาจหน้าที่ของตนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อมีการก่อมลพิษเกิดขึ้นในการเข้าไปตรวจสอบ ควบคุม และการดำเนินคดี ยกตัวอย่างเช่น หากเกิดกรณีโรงงานอุตสาหกรรมปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำ ก่อมลพิษต่อแหล่งน้ำแห่งหนึ่ง หน่วยงานที่มีอำนาจในการดำเนินการใด ๆ ต่อโรงงานที่ก่อมลพิษนั้นจะประกอบด้วยกรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กรมควบคุมมลพิษ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหากเป็นทางน้ำชลประทานกรมชลประทานก็สามารถดำเนินการตามพระราชบัญญัติชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 ได้ เป็นต้น และในทางตรงกันข้ามการขาดความเป็นเอกภาพของกฎหมายยังก่อให้เกิดการเกี่ยงกันรับผิดชอบในกรณีที่เกิดภาวะมลพิษขึ้นได้

นอกจากผลกระทบที่กล่าวข้างต้นแล้ว ปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมายยังก่อให้เกิดความเห็นแย้งในการบังคับใช้กฎหมายเมื่อมีหน่วยงานหลายหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะ

แต่ละหน่วยงานต่างก็มีแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายของตน ดังเช่น การควบคุมมลพิษทางน้ำจากโรงงานอุตสาหกรรม ทางกรมโรงงานอุตสาหกรรมก็มีแนวทางในการบังคับใช้แบบค่อยๆ ทยอยอาศัยพยายามใช้มาตรการบังคับควบคุมไปกับการผ่อนปรนเพื่อให้โรงงานอุตสาหกรรมมีการปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียของโรงงานให้เป็นไปตามมาตรฐานไม่ปล่อยน้ำทิ้งที่มีค่าเกินมาตรฐานออกสู่สิ่งแวดล้อม ซึ่งแนวทางการบังคับใช้กฎหมายรูปแบบอนุโลม (Compliance) ส่วนหน่วยอีกหน่วยงานหนึ่งซึ่งมีหน้าที่หลักในการปกป้องสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น กรมควบคุมมลพิษนั้นมีแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายแบบเด็ดขาดซึ่งเป็นรูปแบบการบังคับใช้กฎหมายรูปแบบข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) (Stuart & Donald, 2001, p. 241) การใช้รูปแบบแตกต่างกันในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวทำให้การออกคำสั่งหรือการดำเนินการตามกฎหมายแตกต่างกันและขัดแย้งกันรวมทั้งส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน

2. ปัญหามาตรฐานน้ำทิ้งที่ซ้ำซ้อน

หนึ่งในเครื่องมือที่สำคัญในการควบคุมมลพิษทางน้ำจากแหล่งกำเนิดมลพิษ คือ การกำหนดมาตรฐานน้ำทิ้งขึ้นมาเพื่อบังคับให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษต้องทำการบำบัดน้ำเสียให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานน้ำทิ้งก่อนปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม มาตรฐานน้ำทิ้งที่จะเป็นเครื่องมือที่ดีและทำให้การควบคุมมลพิษประสบความสำเร็จจำเป็นต้องประกอบด้วย ปัจจัยสามประการ คือ หนึ่งการบังคับใช้อย่างจริงจังของเจ้าหน้าที่รัฐ สองความถูกต้องเหมาะสมของมาตรฐานน้ำทิ้งเอง และสามความเป็นมาตรฐานเดียวและเชื่อถือได้ ดังนั้นจึงมาตรฐานน้ำทิ้งในปัจจุบันที่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องประกาศขึ้นมามีนั้นจึงยังขาดปัจจัยความเป็นมาตรฐานเดียวและเชื่อถือได้ เนื่องจากมีมาตรฐานน้ำทิ้งที่ประกาศใช้เป็นจำนวนมากอันเกิดจากการที่ต่างหน่วยงานต่างก็ออกมาตรฐานน้ำทิ้งของตนมาประกาศใช้ ดังแสดงในตารางที่ 4.1 แล้วนั้นปัญหาดังกล่าวส่งผลให้การควบคุมมลพิษประสบปัญหาอันเนื่องจากขาดความน่าเชื่อถือในการตรวจสอบ กำกับ ดูแล โดยหน่วยงานต่างกันที่ใช้มาตรฐานน้ำทิ้งคนละมาตรฐาน และเป็นสาเหตุของความเห็นแย้งระหว่างหน่วยงาน ทำให้การบังคับใช้กฎหมายในภาพรวมขาดเอกภาพ

บทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหามลพิษทางน้ำ

เนื่องจากกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางน้ำได้ตราขึ้นมามีเป็นเวลานานและไม่ได้รับการปรับปรุงให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เป็นอุปสรรคเมื่อนักกฎหมายดังกล่าวมาบังคับใช้ ปัญหาบทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหามลพิษทางน้ำมีลักษณะดังนี้

1. บทบัญญัติที่ล้าสมัย
2. บทบัญญัติที่สร้างปัญหาในการตีความ
3. ปัญหาอัตราโทษที่ไม่เหมาะสม
4. ปัญหาอำนาจหน้าที่และการใช้ดุลยพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่
5. ปัญหาการพิสูจน์ความเสียหายและค่าเสียหาย

ลักษณะทั้งห้าประการเป็นปัจจัยที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพ โดยในบางกรณีอาจพบเพียงหนึ่งถึงสองประการ แต่ในบางกรณีก็พบมากกว่านั้น ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้กฎหมายไม่มีผลยับยั้งการก่อมลพิษทางน้ำ เช่นเมื่อเกิดกรณีการละเมิดกฎหมายสิ่งแวดล้อมขึ้น มากรณีหนึ่งซึ่งเป็นกรณีที่กฎหมายมิได้บัญญัติไว้ การกระทำดังกล่าวก็ไม่ใช่การกระทำที่ผิดกฎหมาย หรือการพิสูจน์ความผิดหรือความเสียหายอันเกิดจากการกระทำผิดของผู้ก่อมลพิษและการเรียกค่าเสียหายจากผู้ก่อมลพิษเมื่อกฎหมายมิได้บัญญัติวิธีการที่ชัดเจน สามารถพิสูจน์ได้ และเอื้อต่อการอำนวยความสะดวกแล้วการนำผู้กระทำผิดมาลงโทษหรือเรียกร้องให้ชดเชยค่าเสียหายย่อมเป็นไปได้โดยยากลำบากหรืออาจเป็นไปได้เลยในบางกรณี และการที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้สามารถตีความได้อย่างกว้างขวางแล้ว ก็อาจทำให้สามารถตีความกฎหมายเพื่อเป็นคุณแก่ผู้กระทำผิดได้ สิ่งที่สำคัญไปกว่านั้นคือการที่กฎหมายให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นอย่างมากพร้อมกับให้อำนาจในการใช้ดุลยพินิจจากพนักงานเจ้าหน้าที่มิได้ใช้อำนาจและดุลพินิจนั้นไปในทางที่ถูกต้องแล้วก็จะสร้างความไม่เป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย ส่วนปัญหาที่สำคัญประการสุดท้ายคือ การที่กฎหมายบัญญัติโทษไว้ต่ำเกินไปหรือไม่เหมาะสมกับการกระทำผิดทำให้นุคคลทั่วไปไม่เกรงกลัวที่จะละเมิดกฎหมายและผู้กระทำผิดเองก็ไม่เกรงกลัวที่จะกระทำผิดซ้ำ เพราะผลประโยชน์ที่ได้รับจากการละเมิดกฎหมายมีมากกว่าโทษที่จะได้รับหากถูกจับกุมลงโทษนั่นเอง